

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

XXXI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

Capite ca- propter admirabilem illam auditionem. Atque tricesimo quidem mensis Octobris
duntur. amputata fuerunt capita martyribus.

Cap. 9. Sacra autem illorum corpora ante urbem proiecta, cum Hermogenes & Caius
presbyteri profunda nocte cum suis fustulissent, pieque admodum & sanctè loculis
imposuissent, condunt in ea, quæ illic erat, spelunca. Timebant enim insultum im-
piorum, nè illis etiam ipsas inuiderent reliquias. Ità fuit sanctis his fratribus in omni-
bus conseruata fraternitas: & communem confessionem, cõmunem etiam fecerunt
Vno sepeli- decertationem: & quomodo ex vno vtero prodierunt, ità etiam vnus locus suscepit
untur loco. vtriusque corpora: Ad gloriam Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria & potentia
nunc & in secula seculorum, Amen.

VITA ET MARTYRIVM SANCTI MARTYRIS EPIMACHI, AVTHORE

*Simeone Metaphrasæ. Habetur in
tomis Aloysij.*

31. Octobr.
Cap. 1.
Christiani
olim ad ido-
lorum sacri-
ficia cõpuli

LIM profectò impietatis caligo per totum orbem ter-
rarum diffusa erat, hominesque vniuersi ad sacrificium
dijs offerendum compellebantur, imperantium minas,
& iudicum sæuitiam atque impetum formidantes. Quam-
obrem natura seipsam denegabat: tunc enim cognatio-
nis iurâ conculcata omnino euertebantur. Quinetiam
veteris benevolentia coniunctio in dissidium conuerte-
batur.

Cap. 2.

Epimachus
in Aegypto
nat' & edu-
catus.

Interea verò tanquam stella quædam inter Christi mi-
lites magnus effulgebat Epimachus: qui viuis quidem
Aegypto tantum cognitus fuit: post martyrium autem
toti mundo euasit manifestus. Eum enim tunc Aegyptus, velut lucernam quandam
sub modio latentem, occultabat. Nam regio illa, eius viri educationis atque optime
institutionis particeps facta fuit: quippè quæ virtutis & ætatis ipsius progressum atque
incrementa perspexit. Is non solum cum ætate virtute quoque crescebat, sed etiam
virtus ipsa in eo perspiciebatur longè maior, quàm eius ætas postulabat: idque cum
nullo vitæ magistro atque duce usus fuisset, sed ipse sibi tanquam regula quædam &
forma extitisset, animum simul atque mores componens, illum videlicet mitem &
tranquillum efficiens, hos prudentes semper, attentos & sobrios. Hinc Pelusius mons
incolam eum virum suscepit, quemadmodum eremus olim Iohannem Baptistam, &
Carmelus Eliam habuit.

Degit in
monte Pe-
lusio.

Cap. 3.
Vitæ eius
asperitas.

Cum igitur Epimachus ipse in monte Pelusio versaretur, & in omni philosophia se
exerceret, omnemque victus duritiam amplexaretur, vitam denique propter Chri-
stum asperam ac laboriosam viueret, Iudex quidam sæuitia & ferocitate insignis, Ale-
xandriam venit. Iudex autem ille cætera quidè omnia pro nihilo faciebat: sed omne
tantum studium, industriam & artes adhibebat, quibus totam urbem illam suis reti-
bus caperet, & acerbam impietatis prædam colligeret: idque vt assequi posset, nullis
machinis abstinebat. Quamobrem Christiani omnes illius iudicis minas extime-
scentes, alij in solitudinem aufugiebant, alij se Christianos esse dissimulantes, impie-
tatem simulabant. Quicumque verò pietatem profiteri volebant, acerbissimis cru-
ciatibus tradebantur.

Cap. 4.

Eximia S.
Epimachi
virtus.

Tunc igitur Epimacho solitudo ipsa non amplius fuit optabilis, neque illa vitæ ra-
tio grata erat, qua consuetudinem & hominū impietatem vitabat: sed amoris ardore
in Dei pietatem vehementissimè accensus, & zelo quodam magno excitatus, vitam
simul, solitudinem & quietem illam contempnit, & ab eremo in mediam urbem de-
scendit: quinimmo adiit ad tribunal Tyranni, nihil eorum metuens, quæ corporeis
oculis cernuntur, neque his rebus, quæ terrorem iniiciunt, perterritus. Qua re ad-
mirabilem animi fortitudinem indicauit. Deinceps idolorum aram euertit, eamque
solo adæquauit, partim generosa & forti manu, partim potentia quadam, non huma-
na, sed diuina usus. Ad hæc & aduersus iudicem impetum fecit, iusto quodam furore
illum vlscens, qui Deum & eius sacras leges violabat. Ac nisi ab ipsius satellitibus
martyris impetus detentus fuisset, Tyrannus ille miserabili casu iacuisset.

Quæ

Quæ omnia cum iudex non ferret, sed ira excandesceret, quod homo tam vilis & abiectus, coma squalidus, toga miser, tanto impetu in eum irruere ausus esset, in carcerem & vincula virum illum sanctissimum iussit conijci, propterea quod audaciam & temeritatem magnam præ se tulerat: quamobrè & iustas pœnas ei persolueudas esse decreuit. Multi quidem alij, & ipsi pietatis causa conclusi, carcere illo detinebantur. Sed illis omnibus multum adiuventi, magnaque ad martyrium libenter perferendum adhortatio, erat Epimachi oratio atque alacritas, quippè quod omnes cruciatus, quos sibi paratos ac propositos videbat, negligens, de illorum salute tantum erat sollicitus. Ad hæc admonitionibus & doctrina multa eos instruebat atque confirmabat, vndique ipsos muniens, eisque persuadens, vt vigilantes ac tales esse studerent, qui omnino ab hostis diaboli machinis expugnari non possent.

Cap. 5.
Conijciunt
in carcerem
& vincula.

Confirmat
captiuos
Christia-
nos.

Cap. 6:

Cum verò iudex illos ad se duci iussisset, eosque multo constantius, quam antea, Christi confessionem profiteri vidisset, eiusque rei causam Epimachi consilia & adhortationes fuisse cognouisset, illorum omnium, post multos & intolerabiles cruciatus, linguas excindi iussit, (his enim vtebantur martyres ad veritatem defendendam, quæ res iudicis animum maximè cruciabat) deinde eorundem capita gladio amputari. Post hæc vincitum ad se duci iussit generosum Epimachum, quem intuens: Quare, inquit, tu vir ita grauis, & forma spectabili, ad eam impietatem prolapsus es, vt non solum nos, sed deos etiam ipsos & Imperatores contemneres? Homines quidem sæpè ab officio aberrare necesse est: at non decet tamen in erratis permanere, sed consilium mutare, & corrigere, quæ non rectè à nobis facta fuerint. Quamobrè & tu, cum humano more peccaueris, tandem respicias, & nostris iussis obedias, nobiscum vnà dijs sacrificans, & in illos benevolentiam ostendens: nè, si deos ipsos omnium dominos colere nolueris, tu quoque sceleratorum hominum mortem patiaris.

Multi mar-
tyrium ob-
eunt.

Cap. 7.

Ad hæc ardentissimus ille veritatis propugnator Epimachus, apertam illius temeritatem redarguens, quod admonitionibus & doctrina sua eum ad impietatem impellere conatus esset, ab exordio orationis suæ fecit, vt Tyrannus ipse statim eius animum perspiceret, & ab omni spe decideret. Me, inquit, o iudex, nunquam ab ea pietate, cuius ego alumnus & amicus sum, tu auertere poteris. Nè igitur ad negandam Christi confessionem dehinc prouoces, neque aliud quippiam me facturum, aut dicendum speres, quod animi aut mentis imbecillitatem significet. Christum enim confiteor, Christum prædico, per quem creata sunt omnia: per quem homo formatus, & lex data est: qui mentem nobis dedit omniū ducem ac magistram: qui pro nostra omnium salute, quæ iam periërat, humana carne se induit, & crucifixus ac sepultus fuit, resurrexit, & in caelos assumptus est, atque iterum venturus cum gloria creditur. Vtinàm & tu istam idolorum cæcitatem ab oculis animæ abijceres, & suauem ac salutarem Christi lucem adspiceres. Nolim enim putet aliquis, temerè ac frustra nos corpora nostra cruciatibus libenter tradere. Non ita sumus nobis ipsi inimici & insidiatores. Verum quoniam altera quædam vita est multo præstâtior hac, quæ videtur: alter quidam mundus, & sempiterna rerum bonarum delectatio, nullo tempore circumscripita, sed perennem iucunditatem afferens: propterea mundum hunc spectabilem, & carnem hanc fragilem atque caducam despiciamus. Talis est nostra confessio. In hac firmi & stabiles consistimus. Pro hac & ego quenuis cruciatum sustinere paratus sum. Tu verò si celerem mortem attuleris, pergratum mihi facies, & te ipsum dedecore liberabis. Quo enim diuturniore cruciatu me affliges, eo propior ad iussu tua contemnenda inueniar. Nam si nihil aliud esset, certè & martyres illos reueor, qui ante nos certamen subiërun, & reliquos istos, qui nobiscum vnà carcerem rursus habitant: ob idque & ipse illud studeo, nè sine corona discedam: sed vt postquam in illorum choro enumeratus fuero, istis optabilem certaminis mei cursum ostendam.

Constans
vox S. Epi-
machi.

Martyres
cur hæc de-
spiciant vi-
tam.

Hæc martyris verba dubitationem magnam Tyranno attulerunt: qui cum Epimacho persuadere non posset, eum in ligno suspendi iussit, ac ferreis vnguibus lacerari. Ille verò eo magis eiusmodi tormento lætabatur, quo se ob eam rem beatiore existimabat: quippè quod imitator esset eorum, quæ Dominus Iesus passus fuerat. Itaque aiebat: Si Dominus noster Iesus Christus propter nos crucifixus est, & fellis atque aceti potionem accepit: si eius latus lancea percussus fuit, si palmæ clauis perforatæ sunt: quare nõ debeo & ego illius seruus, magna cum voluptate in hisiis cum Christo Domino meo communicare? Certè martyr ille etiam lancea percuti cupiebat: En vt cupit
Christo cõ-
formari.

Cap. 8.
S. Epima-
chus ferreis
vnguibus la-
niatur.
Iohan. 19.

En vt cupit
Christo cõ-
formari.

quinimmo fel ipsum appetebat : & Veniant in me alapa, dicebat : iniiciantur sputa : circumdetur caput meum corona spinea : detur in manus & arundo. Vbinam sunt dedecora & irrisiones ? vbi alapa ? Omnia enim praesentia haec mihi ad futura illa bona spectanti, eaque appetenti, videntur parua quaedam esse, ac pro nihilo facienda.

Cap. 9.

Acutis lapidibus caeditur.

Efficitur ex poenis illustrior & fortior.

Cap. 10.

Cæca videtur, facta eius sanguinis gutta.

Cap. 11.

Caput ei amputatur.

Hæc cum diceret martyr, prioribus tormentis noua quaedam adijciebantur : & acutis lapidibus generosus ille athleta, Tyranni, hoc est, crudelis & inhumanæ prorsus animæ iussu, feriebatur. Instabat enim ac vrgebat : Ità, inquit, hominem percutite, vt eius corpore crebris ictibus perfracto, celerrimè animam ipsam abrumpat. Sed non videbat Tyrannus ille, martyrem ea re illustriorem effici, maioremq; apud Deum fidutiam ipsi conciliari. Cæterum eorum, quæ dicenda sunt, narrationem sequamur. Deinceps enim planum fiet, quemadmodum Epimachus manifestiore Dei gratiam & miracula consecutus est.

Lacerabatur ille quidem in ligno, & lapidibus ità feriebatur, vt eius ossa etiam ipsa frangerentur. Puella verò quaedam illic adstabat, & ipsa vna ex eorum numero, qui spectaculo aderant. Erat autem oculo altero excæcata. Illa cum ad martyrem intenta esset, & grauissimos eius cruciatus lamentaretur, pars quaedam è martyris carnibus abstracta, & per aërem perlata, in illius puellæ oculum sanguinis guttam instillauit, quæ quidem (ò miraculum singulare, ò Dei benignitatem omni oratione maiorem) in lumen statim conuersa est, & puellæ oculum sanum effecit. Hoc Epimachi martyris miraculum quasi pertransientes diximus, vt ostenderemus vnam eius viri sanguinis guttam subito tantam curationem asserere potuisse.

Cum verò martyr in diuersam sententiam flecti non posset, & Dei religionem nequaquam negare vellet, vltima in eum sententia lata est, & sacrū illud martyris caput securi percussum fuit : & eius quidem venerandum corpus, fidelium hominum manibus religiosè curatum, illic conditū est, vbi & martyrij sustinuit consummationem. Eius viri certamen non Alexandrinus tantum populus, quiq; finitimas ac feracissimas Aegypti regiones colunt, valde admirati ac reueriti sunt : sed illud mundus nunc celebrat vniuersus. Eundem quoque certaminum auctor & iudex Deus è caelo illustri corona donauit, propter quem Epimachus cruciatus omnes perpeffus est : eiusque imitator esse in tormentis perferendis maximè concupiuit ac studuit. Ipsi Creatori & Saluatori, Domino ac Deo nostro sit gloria, honor & adoratio cum Patre principij finisq; experte, & sanctissimo atque viuificante spiritu, quæ est vna diuinitas in æquali & indiuidua Trinitate, vitam præbens omni spiritui, & regnans nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

HISTORIA SANCTI QUINTINI MARTYRIS, DOCTE SANE ET GRAVITER CON-

scripta, tametsi Auctoris nomen vetusti MS.

codices non habent.

PRAEFATIO AVTHORIS.

Auctorum martyrum beata certamina, & triumphos gloriosorum testium Christi prædicare, Christo est præconia dicere : quia cuius illi membra extiterūt, ipse in eis vicerat, ac per hoc ad illum totius victoriæ laus palmaque redundant. Christus enim martyrum Rex, martyrum est forma, martyrum virtus, martyrum victoriæ. Ipse pati permittit, & ipse patitur. Ipse vincit, & ipse coronat. Totum ergo sanctorum martyrum, totum est Christi, à quo martyrij beata manauit cõditio, qua nunc sanctorum multitudo redimita coruscet : quorum pia certamina, quanuis nostra longè præcesserint tempora, sacris tamen scriptis indita accepimus, & gestorum ordinem, Christo fauente, cognoscimus. E quibus beati

codex habet * scribendam negotiosum.

Quintini gloriosa facta recensentes, sanctam passionem eius * scribere operæ-precium ducimus, secundum quod eiusdem passionis ordinem fideliter, vt credimus, ad nos vsque delatum accepimus : quem cum Christo & in Christo inæstimabili dignitate regnare & gloriari perpetuo confidimus.

NAR-

DE S. QUINTINO MARTYRE.
NARRATIO.

1087

CAP. I.

ANCTVS igitur Quintinus Christi famulus, & martyr ^{31. Octobr.} gloriosissimus, quanuis Romana gente oriundus, & se- ^{S. Quintini} natoria stirpe progenitus nobilitaretur, fidei tamen ni- ^{progenies} tore insignior, Regem suum Christum deuotione, vt mil- ^{& patria.} les fidissimus, secutus est. Pro cuius amore primò patri- am, gentem, parentesq; relinquens, relicto etiam mun- dialis monarchiæ loco, Gallijs se intulit, & cū beato Lu- ciano Ambianos vsq; peruenit: sed sancto Luciano Bel- ^{In hac ciuitate Ambia-} louacensium urbem adeunte, beatus Quintinus agonis ^{nen. S. Mar-} sui tempus expectans, Ambianis resedit. Quod factum ^{tinus nudū} diuinitatis prouidentia credimus, quatenus uerbi diuini ^{chlamyde} semina latius spargerentur fidelibus, & plura terrarum loca consecrarentur eorum ^{uestiuit.} sacris Christo immolatis cruoribus.

CAP. II.

Interea coepit per eosdem viros sanctos Christi manifestari nomen, & virtutum eius insignia propalari, non solum eorum prædicationū documentis, verumetiam virtutum & miraculorum testimonijs. Oriebatur enim noua lux cæcis, Crucis data si- gnaculo: vigorem pristinum membra morbis fessâ resumunt, lingua * balbutiens in ^{*blaterans,} verba prorumpit, & claudi cursus arripiunt, qui antè nec gressus nouerunt. Sed hæc ^{habet co-} miracula Christi, per seruos suos exhibita, sicut fidelibus ad emolumentum exire ^{dex} salutis, sic infidelibus ad augmentum suscitandi furoris. Beatus uero Quintinus & Lucianus, ieiunijs & orationibus instâtes, agonum suorum certamina Domino com- mendabant, & laborum suorum studia vt à Domino dirigerentur, cunctis nisibus im- plorabant.

CAP. III.

Itaque tempore illo imperatoria scepra gerentibus Diocletiano & Maximiano, tanta in Christiani nominis religionem exarsit inuidia, vt circunquaque Christiani persequerentur, & mortibus variarum pœnarum publicè priuatimque traderentur. ^{Persequerẽ-} Non enim paganorum uesaniam coërcere potuit populi multitudinis damnum, non ^{tur, passiuẽ.} aratum compassio, neque sexuum discretio. Sed quanto acrius iugulabantur, tanto ^{Ecclesia p̄} copiosius, Christi fauente gratia, ad eius fidei confessionem vndiq; confugiebatur, vt ^{cautionibus} veraciter dicere possit Ecclesia: Cū inuocarem, exaudisti me Deus: in tribulatione ^{non minui-} dilatasti me. Principibus uero suprâ memoratis, primatûs sui insignia gerentibus, Ri- ^{tur, sed au-} chionarus quidam constituitur præfecturâ in Gallijs agere iura. Qui tantæ mox cru- ^{getur.} delitatis insania aduersus Christianos exarsit, vt eorum sanguine rabiem suam nun- ^{Psal. 4.} quam satiari posse putaret. quod mox factis manifestè fatigit, in eorum uidelicet bea- ^{*Basileam} torum martyrum nece, quos, * Basileam urbem ueniens, inquiri fecit: & pro sancti no- ^{*Arola} minis Christi confessione, eo in loco, ubi * Arar flumen in * Rheni aluicum se infun- ^{*Rhodani} dit, mergere & crudeliter necari præcepit. Sed profundis gurgitibus quanuis corpo- ra sæuus fatelles immergeret, animæ tamen Deo dignissimæ, sunt sorte felici ad æthe- ra transuectæ: & hoc magna miseratione Dei, vt milites sui aquis tumulati, celsitudi- nem cælestis susciperent regni, ubi iam Richionarus eos funestè persequi non posset, posset autem pro delictis suis exorare, si uellet.

CAP. IIII.

Facta uero Christianorum circunquaq; inquisitione ab impio suprâ memorato præfecto, ipse ad castrum, quod * Somanobrium antiquitus, modò Ambiani, iuo- ^{for. * Sama-} catur, peruenit: ubi iam sancti Quintini beata studia in prædicationibus, signis & vir- ^{robriega} tutibus gloriosè parebant. Quæ ille cū comperisset, altius indignatus, mox beatum Quintinum comprehendi, & catenatum in carcerem duci, ac illic retrudi præcepit: quatenus eius sancta libertas coërcita, Christo lucrandi populos locum amplius non inueniret. Beatus autem Quintinus cū amilitibus duceretur in carcerem, lætundus & exultans, Dominum, nè se derelinqueret, deprecabatur, Dauidi- cum illud dicens: Domine Deus, eripe me de manu peccatoris, & de manu con- ^{Psal. 70.} tra legem agentis & iniqui: quoniam tu es patientia mea Domine, spes mea à iu- uentute mea.

Yyyy 4

CAP.

Sequenti autem die Rictiouarus sedens pro tribunali in cōsistorio, beatum Quintinum suis presentari iussit obtutibus. Qui cum ab apparitoribus fuisset adductus, ait ad eum Præfectus: Quod nomen est tibi? Beatus Quintinus respondit: Christiano nomine censeor, quia Christianus sum, & Christum credo corde, & ore profiteor. Propriè tamen Quintinus à parentibus sum vocatus. Cui Præfectus: Ex qua es progenie? Beatus Quintinus ait: Cuius Romanus sum: filius autem Zenonis senatoris. Tunc Præses dixit: Quidnam est, quod persona tam nobilis, & tanti viri filius, tam superstitionis religionibus te tradideris, ut illum pro Deo te colere dicas, quem quondam à Iudæis crucifixum audiui? Sanctus Quintinus respondit: Nobilitas summa est Deum cognoscere, eiusque deuotissimè obsequi mandatis. Nam religio Christiana, quam tu superstitionem nominasti, non tam ignobili subijci potest nomini, quæ ad summum beatitudinis gradum suos veraciter sectatores euectat. Hac enim Deus omnipotens cognoscitur, cæli terræque creator, & filius eius Iesus Christus Dominus noster, per quem omnia facta sunt, siue in cælo, siue in terra, visibilia & inuisibilia. Qui in omnibus est patri cœqualis, quia ab eo ante omnia secula genitus, sibi est consubstantialis, sibi que cœternus. Præses verò dixit: Quintine, recede ab hac stultitia tua, qua tenèris, & nostris sacrificia dijs. Beatus Quintinus respondit: Dijs tuis non sacrificabo: quia religio nostra deos tuos nobis dæmonia esse demonstrat. Stultitia verò, qua me tenèri asseris, non stultitia est, sed sapientia, à filio Dei nobis offensa, qui est virtus & sapientia patris. Sed illi profectò stulti sunt, qui dijs tuis sacrificando tibi obediunt. Tunc præses dixit: Nisi nunc accefferis, & dijs nostris sacrificaueris, per deos deasque nostras iuro, quia diuersis te cruciatibus ad mortem vsque torquebo. Ad hæc beatus Quintinus respondit: Et ego tibi per Dominum meum promitto, quia quod iubes, non facio: quod minaris, non timeo. Celerius fac quod vis: quicquid Deus permiserit, sustinere paratus sum. Corpori enim inferre pœnas potes: animæ verò Christus miserebitur.

CAP. VI.

His præfectus auditis, immani furore commotus, durissimis eum flagellis cedere præcepit. Sed beatus Christi martyr dum acriter cederetur, paululum oculis ad cælum leuatis, gratias Deo agens, dixit: Domine Deus meus, gratias ago tibi, quia propter nomen sancti filij tui, Domini mei Iesu Christi hæc me pati voluisti. Et nunc præsta fortitudinem Domine, concede virtutem, porrigens auxiliatricem dexteram tuam, quatenus pœnas cum tyranno superare valeam ad laudem & gloriam nominis tui, quod est benedictum in secula. Et cum huiuscemodi verba inter flagella orans completeret, vox fertur audita: Quintine, constans esto, viriliter age: ego adsum tibi. Confestim verò apparitores, qui nece crudeli eum cædebant, in terram ruentes, standi facultatem amiserunt, & spiritali se virtute acerrimè torqueri sentientes, auxiliari sibi præsidè magnis vocibus exorabant, plagis se profectò immensis torqueri, & cremari ignibus consententes, adeò ut consistendi ac penè loquendi amiserint officia.

CAP. VII.

His præses auditis, cum beatum Quintinū fidentiùs semper agere, ac constantiùs in fidei suæ confessione persistere contueretur, truculentiori ira permotus, coram cunctis magno clamore dixit: Per sacros deos deasque iuro, quia Quintinus iste magus est, & præcantaminibus vitur, quibus eum manifestum est adiuuari. Nunc igitur magna eum seueritate extrahite, & eijcite à facie mea, recludentes in nimia carceris obscuritate: nec vlli Christianorum præbeat soladi eum accessus, ut etiam sic stultitiarum suarum pœnas exoluat. Sanctus verò Quintinus ad ergastuli caliginosissima loca dñi contumeliosè duceretur, diuinæ semper miserationi gratias agens, Dominum que intentissimis vocibus exorans, subueniri sibi, seq; adiuuari totis exorabat præcordijs: quatenus ab homine illo malo & à viro iniquo citiùs, quibuscumq; Deo placuisset modis, liberaretur. In hoc itaq; loco sanctus martyr Quintinus catenæ & tenebris immaniter damnatus, dum sibi solatia humana conspiceret esse negata, respectus diuini promeruit maiora solamina.

CAP. VIII.

Nam sequenti nocte, cum beata membra magnis doloribus afflicta, quieti dedisset, additit ei Angelus Domini per visum, & blandis eum sermonibus compellans, dixit: Quintine famule Dei, surge & confortare, & perge fiducialiter, & sta in media

Zeno sancti
Quintini
pater.

Præclarū fa-
nè responsū
& Christi
martyre di-
gnum.

Psal. 95.
1. Cor. 1.

Inter flagel-
la durissima
gratias agit
Deo.

Diuinitus
confirmatur.

In obscuris-
simū carce-
rem abdu-
citur.

Angelus eū
consolatur.

media ciuitate, consolans & in fide Christi corroborans populum vniuersum, vt credant in Dominum Iesum Christum: & sanctifica eos baptisate sacro, quia appropinquat liberatio eorum, vt confundantur inimici Christiani nominis cum impio eorum Rictiouaro p̄fecto. Hæc sancto Angelo ita perorante, beatus Quintinus euigilans surrexit, & Angelico ductu vniuersas carceris transiuit custodias.

Educit eum
è carcere.

CAP. IX.

Cumq; peruenisset ad locum, quem Angelico insinuatū cognouerat iussu, confluētibus ad eum vndique turbis, dixit: Viri fratres, audite me. vobis enim loquitur Dominus misit, vt veritatis fidei vobis vias ostendam, & Domino meo Iesu Christo Saluatore aeterno vos lucrifaciam. Conuertimini igitur à vijs vestris malignis, & pœnitentiã agite, & baptizabimini baptisate salutis in nomine patris & filij & spiritus sancti: in quo est ablutio & remissio omnium peccatorum, credentibus in Deum patrem omnipotentem, qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, visibilia & inuisibilia. Et in Iesum Christum coæternum & consubstantialem & omnipotentem filium eius Dominum nostrum: qui magno pietatis suæ consilio de cælis descendit, & per virgineum uterum nascendo, formam serui suscepit, Dei virtute in eo manente & natura, in similitudinem hominum factus est, & habitu inuentus vt homo, humana in se diuinitati vnita natura, vt vna sit persona Dei & hominis, Iesus Christus. Quem sicut humana natiuitas, efuries, lassitudo, passio pro salute nostra, & mors, & sepultura verum hominẽ ostendunt: ita diuinæ virtutis insignia, immutatione naturæ vinum de aqua factum, cæcorum visus, surdorū auditus, claudorum gressus, mutorum loquela, mortuorū resurrectio Deum plenissimè manifestant. Et in spiritum sanctum Deum ac Dominum colendum & adorandum, per quem sanctificatur omnis creatura, & per quem nobis remissio & emundatio delictorum tribuitur, indiuidua cooperatione patris & filij & eiusdẽ spiritus sancti, qui est vnus aeternus, & verus, & benedictus Deus in omnia secula seculorū. His & similibus à beato Quintino longa prædicatione peroratis, magna pars populi, fide Domini nostri Iesu Christi agnita, fermè vsque ad sexcentos crediderunt: vt ope Domini manifestaretur modicum semen verbi diuini, per beati Quintini ministerium seminatum, in quantam populi segetem fructificando exurgeret, & quatenus militis Christi per gloriosam passionem agone finito, fructus operum suorum, paradisi moenia ingrediens, ad augmentum gloriæ suæ conspectibus offerret diuinis.

s. Quintin.
cōcionatur
ad populū.

Psal. 145.

Philip. 2.

Iohan. 2.

Per multi
credunt in
Dominum.

CAP. X.

Expergefacti verò custodes carceris, cum clauso carcere beatum Quintinum deesse cognoscerent, ad inquirēdum eum progressi, in medio eum populi stanrem & prædicantem reperiunt. Quo medullitus permoti miraculo, & ipsi conuersi ad fidem Christi sunt, adeo vt magnum Deum Christianorū publicè profiterentur, quem beatus Quintinus prædicaret. Nunciantes autem præfecto, quæ de beato Quintino facta fuerant, dijs suis conuicia irrogare cœperunt, & vniuersis eorum cultoribus: sibi etiam sufficere profitentes, vnum solum & verum Deum, quem per beatū Quintinum gloriosè cognouerant. Quibus Rictiouarus præfectus, immani furore turbatus, dixit: Ergo, vt video, & vos magi effecti estis. Ad quem illi: Nos magi, inquit, non sumus, sed cōfessores vnus & veri Dei, qui fecit cælum & terram, mare & vniuersa, quæ sunt in eis. Quibus Rictiouarus: Insanitis, inquit. Nihil est enim vestrę credulitatis vana assertio. Abite à facie mea, & à conspectibus meis quàm citiùs abscedite. Illis ergo recedentibus & abeuntibus, Rictiouarus nimia indignatione stomachatus, anxari & cunctis sensibus aduersus beatum Quintinum sœuire cœpit, & eiusmodi truculentis minari sermonibus: Nisi, inquit, Quintinum hunc magum & maleficum interfecero, & nomen eius extinxero, populum hunc vniuersum seducet, & deorū nostrorum culturam penitus annullabit. Præcepitque mox beatum sibi exhiberi Quintinum: & conuersus ad callida versutæ fraudis commenta, blandis eum sermonibus compellere cœpit, dixitq; ad eum: Quintine, fateor, quia erubescō & admodum confundor pro tua nobilitate, quod de tantis opibus diuitiarum, quæ tibi dignissimè congruunt parentalibus nobilitatis sorte, ad tantam paupertatem causa vanissimę sectæ tuæ peruenisti, vniuersa relinquens & omnia dimittens atque despiciens intantum, vt egens & pauperrimus mendicus videaris. Audi ergo, & meis te accomoda consilijs. Vnum enim est tantum vt facias, & largissimè nostris augeberis beneficijs: dijs videlicet nostris tantum vt sacrifices, & tibi inuoces propiciatores: & ego mox mittam festinatō

hęc dictio,
aut cōsimi-
lis, deest in
exemplari.

Rictiouar.
ex lupo sic
vulpecula.

natō relationē ad sacratissimos Imperatores, vt opes tuas vniuersas, quas inconsultē reliquisti, restituant, & amplissimas, vt amico deorum & Cæsarum, insuper conferant dignitates, videlicet vt purpura & bysso vestiariis, & aurea torque induaris, atq; zona aurea circunderis. Tunc beatus Quintinus in saeuissimo præfecto commenta fraudis intelligens, respondit: Lupe rapax, & tanquàm canis vesania plenus, quàm stultē & insipienter sensus meos intelligis, quos putas te posse euertere multitudine promissorum munerum, & infelici opum congerie. Sed opes tuæ tecum sint in perditionem. Ego verò constantiam fidei meæ mutare non possum, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Nunquid cognoscis infelix, quia pauper non est, qui in Deo diues est? Nam mihi sufficit Christus, qui mihi viuere est, & mori lucrum. Illius ego diuitias concupisco, illius opes amplector, pro eius diuitijs paratus sum non solum acriter affligi, verum etiam, si ipse iusserit, mori. Diuitiæ enim eius æternæ sunt, & qui eas adipisci meruerit, nullis deinceps bonis indigebit, nec illis vnquam carebit. Porro honor & potestas & opes vestræ temporales & fugitiuæ sunt, & tanquàm fumus euanescent, nec vnquam permanere nouerunt. Ea verò, quæ ipsum diligentibus Deus tribuit, æterna sunt, atque eiusmodi, qualia nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt.

Sanct⁹ martyr fraudes ei⁹ fortiter contundit.

Phil. 1.

1. Cor. 2.

CAP. XI.

TVnc Rictiouarus insuperabilem in hac constantia sanctum Dei martyrem intelligens, dixit: Ergo Quintine hoc consilium elegisti, vt mori magis, quàm viuere velis. Beatus Quintinus respōdit: Mortem, quam tu mihi inferre potes, omninò non vereor: vitam autem, quæ tuæ non est potestatis, sed à Deo fidelibus tribuitur, hinc procius amore morientibus, totis exopto votis. Nam si à te morti traditus fuero, in Christo me victurum fidenter credo. Post quæ Rictiouarus dixit: Iterum iterumque tibi Quintine iuro, quia celerius te puniri iubeo. Cui beatus Quintinus illud beati David inrulit, dicens: Dominus mihi adiutor est: non timebo, quid faciat mihi homo. Tunc præfectus tyrannico furore commotus, sanctum Quintinum intantum trochleis torqueri præcepit, vt membra eius à suis iuncturis vi durissima solui cogerentur: resticulis insuper ferreis eum cædi, & oleum candens, & picem, & adipem feruentissimum dorso infundi iussit, nè quid pœnæ aut cruciatûs corporeis deesset doloribus. Sed cum hæc necdum satisfacerent insanissimo Rictiouaro præfecto ad fatiandam eius sitis immanissimam rabiem, applicari etiam faces ardentes iussit, vt vel flammis crematus, aliquandò assensum præberet. Sed Christi martyr, qui nec blandimentis, nec terroribus cessit, cunctis ignibus insuperabilis constitit. Ardens enim interius flamma diuini spiritûs, corporeos exterius contempsit cruciatûs, dixitq; ad Rictiouarum præfectum: Sauiissime iudex, & fraudis diabolicæ fili, nunquid scis, quia hæc omnia, quæ te iubente patior pro nomine Domini mei Iesu Christi, tanquàm refrigeria æstimo, ac per hoc minas tuas & supplicia contemno, quia sentio mihi rorem consolationis misericordie diuina adesse de cælis?

Vox, Christi martyr digna.

Psal. 117.

Durissime S. Quintin⁹ torquetur.

Inuicta animi eius virtus.

CAP. XII.

TVnc Rictiouarus furentissimo animo iram & sauitiam augens, Afferte, inquit, calcem, acetum & sinapim, vt infundatur in os eius: vt vel sic tacendo respiscat à nostra deorumq; nostrorum iniuria, cessetque illudere falsis persuasionibus nostrorum fidelium multitudini. Beatus denique Quintinus pœnas suas augendas intelligens, ad Dominum verba conuertit, dicens: Dulcia sunt mihi Domine omnia, quæcunque pro sancto nomine tuo ore & præcordijs suscipio: & quanuis amarissima & exitialia sint, ori tamen meo pro mellis dulcedine & faui reputo suauitate. Sed Rictiouarus præfectus post hæc iurando protestatus est, dicens: Per potētissimos deos Iouem & Mercurium, Solem, Lunam & Asclepium iuro, quia vinctum te & ponderatis catenis adstrictū Romæ Augustis faciā præsentari: coram quibus immanibus supplicijs arctaberis, idq; dignè pro meritis, quibus fugā inire præsumpsisti. Ad hæc præfecto sanctus Quintinus respondit: Romam, præfecte, ire non formido, quia Deum & hic & illic esse non dubito, qui tuas & Cæsarem, quibus aduersum Christianos sauitis, superabit insanias. Ego tamen confido, & spe certissima teneo, quod mei cursum laboris hac in prouincia terminabo.

Alia supplicia ei adhibentur.

Modò minatur, modò blanditijs vitur Rictiouarus.

Catenis horrendis illigatur.

CAP. XIII.

TVnc Rictiouarus præfectus truci iussione præcepit, collum sancti martyris cæteraque membra ponderosis catenis & grauissimis nexibus circumdari, militesque iussit

iussit eum diligenti cura seruare, ducereque eum, quousque eos idem tyrannus con-
sequeretur. Sed beatus Quintinus tanquam animal simplicissimum ad victimam du-
ctus, spe altius in Domino fixa, vias suas ab eo dirigi, & semitas eius se doceri preci-
bus deuotissimis exorabat. Cumque apparitores, qui beatissimum Dei militem, sicut
eis fuerat imperatum, ducebant, in locum quendam, cuius vocabulum est Augusta
Veromanduorum, peruenissent, præsidem iussi sunt expectare. Respexerat enim iam
tunc Christus deuotissimi militis sui arctos durissimosque labores, & remunerandi
eum tempus elegit, locumque nomini suo consecrandum instituit: quo longius eum
progredi non passus, mox ut voluit, consistere fecit. Quò Rictiouarus præfectus se-
quenti veniens die, sanctum Quintinum sibi presentari præcepit. Conuersusque ite-
rum, ut supra meminimus, blandis eum commentis & fraudulētis sermonibus com-
pellat, dicens: Frater Quintine, quia es bonæ spei iuuenis, adhuc patiens sum in te.
Consenti ergò mihi, & sacrificia tantum magnis dijs Ioui & Apollini, & Romam si
noluēris reuerti, magnis te honoribus in hac prouincia ornabo, mittamque legatio-
nem ad sacratissimos Imperatores, nuncios eis, ut constituant te principem & ma-
gnificum iudicem in loco isto. Sanctus verò ad hæc Quintinus respondit: Sæpius tibi
Rictiouare talia prosequenti respondi, & modò iterum respondeo: Tuis omninò dijs
non sacrificabo, quia deos tuos dæmonia esse scio, ad quorum tu honorem imagines
& sculptilia fabricas: quæ cum tu deos appellas, sine sensu sunt omnique ratione ca-
rentia: quia manufacta, nec sibi, nec alijs opitulari queunt: quibus similes fiunt, qui
faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis: quia mortui sensibus, mortua venerantur
figmenta.

Rursus ei
blanditur
tyrannus.

Psal. 113. &
134.

CAP. XIII.

Tunc Rictiouarus præfectus, cernens eum cōstantia validius semper roborari, ad
gloriam eius augendam cruciatus adhuc augere constituit. Iussit igitur vocari
fabrum ferrarium, ut faceret duas sudas ferreas, quibus beatus Quintinus à ceruice
vsque ad crura transfingeretur: aliosque simili modo decem clauos, qui inter ungues &
carnem digitis omnibus crudeliter infingerentur: ut vel sic corpore confosso, mem-
brisque vndique terebratis, aut deficeret, aut cederet superatus. Quibus omnibus com-
pictis, beatus Christi martyr, mira Dei virtute tātis irrogatis supplicijs adhuc durans
& subsistens, nihil recusat: sed magni boni conscius, patientissimè tolerat: neque his
crudelitibus cessit, qui cæteras superius commemoratas æquanimiter pro amoris
Christi magnitudine tolerauit. Rictiouarus verò cum beatum Quintinum veribus
ferreis confossum & rigidum factum conspiceret, insultans dixit: En videant hunc
Christianum cæteri Christiani supplicijs meis taliter addictum, & ab huius pœnis ex-
emplum capiant. Quibus verbis videtur præfectus nescisse quid diceret, cum ad mar-
tyrij exemplum, sancto Quintino in medio posito, Christianis spectaculum palam
monstraret. Ostendebatur enim imitabilis eius & veneranda passionis constantia,
ad omnium Christianorum non parua emolumenta.

Vide quid
fatanas per-
itos admi-
nistros co-
minificatur.

S. Quintini
constantia.

CAP. XV.

Post hæc præfectus, accepto cōsilio à quodam Seuero honorato, capitale eum
iussit subire sententiam. Cum autem beatus Quintinus à carnificibus duceretur,
ad locum suæ immolationis veniens, petijt ab eis, ut paululum sibi orandi spati-
um concederent. Quo impetrato, cum se in orationem prostrauisset, his precibus &
vocibus, quibus poterat, Dominum orabat, dicens: Domine Iesu Christe, Deus de
Deo, lumen de lumine, qui es, & qui eras ante mundi constitutionem: te deprecor in
veritate tua: quem confiteor, quem corde retineo, quem videre desidero, pro cuius
amore hoc corpus totum supplicijs tradidi, & nunc animam offero. Suscipe ergò spi-
ritum meum & animam meam, tibi toto desiderio oblarum, & nè derelinquas me,
Rex pie & Deus clementissime, qui viuus & regnas in secula seculorum. Et his dictis,
sanctam ceruicem spiculatoribus offerens, Paratus sum, ait: facite, quod vobis præ-
ceptum est. At illi gladio euaginato, sanctum martyris caput crudelissima percussione
amputauerunt, & mox visa est felix anima eius, carnea mole soluta, velut columba
candida sicut nix, de collo eius exire, & liberrimo volatu cælum penetrare: voxque de
cælis à
calo fertur audita: Quintine famule meus, veni & coronam accipe, quam tibi pro
tuis meritis præparavi. Sic igitur beatus Quintinus, acceptabile sacrificium & holo-
caustum Dei, cælum ingreditur, & pro cruciatibus hinc patientissimè toleratis, inæsti-
mabiliter coronatus, in sanctorum martyrum sedibus collocatur.

Sub mortē
preces mar-
tyris.

Caput ei
amputatur.
Cælitus à
Domino
vocatur.

CAP.

COrpus verò eius proprii sanguinis roseis vndis perfusum, à præfesto seruari, & diligenter iussum est custodiri: non ad debiti honoris reuerentiam, sed quousque tempus id clanculum perdendi locum tribueret. Nocte verò redeunte, corpus beatissimi martyris * Somme fluentis immergere iussit: vt tam ingens bonum, Deoque dilectissimus thesaurus, Christianorum negaretur conspectibus. Compleuit autem beatissimus martyr Christi Quintinus, Deo tota deuotione militans, tempus suum & longas martyrij sui pœnas pridie Calendas Nouembris. Et licet in fundo aquæ per quinquagintaquinque annos fuerit tumulatus, in regnum tamen Christi sacra inter beatorum martyrum consortia est gloriosè susceptus: vbi cum nunc pro nobis tanto plus apud Deum interuenire cõfidimus, quanto hic plus pio amore, vt sanctissimum martyrem decet, eius merita veneranda complectimur.

Postquam verò Ecclesiam suam, tot persecutionum turbinibus fluctuantem, Christus miserando respexit, extinctis iam Imperatoribus impijs, Christianos principes vniuersi monarchiam orbis regere constituit: quatenus iam fidelium numerositas respirandi quiete adeptæ, multorum cruciatuum sine gauderet. Regnantibus ergo Constantio Constantini filio, eiusque cum eo fratribus Constantino & Constante, matrona quædam nobilis Romæ erat, Eusebia vocabulo, dignitate & opibus ditissima, sed ab annis nouem oculorum luminibus orbata: cui mos erat studiosè orationibus incumbere, & pro se Domini clementiam deuotissimè exorare. Quadam verò nocte cum pro suæ causa infirmitatis Dominum promptius oraret, per visum ei Angelus Domini apparuit, eamque, consolans, dixit: Eusebia, Preces tuæ exauditæ sunt, & coram Deo acceptæ. Surge itaque, & perge in Gallias, & perquire locum, qui Augusta Veromanduorum dicitur, cuius situs est iuxta fluenta * Somme, vbi via publica transit ab Ambianensium ciuitate, veniens contra Laudunum clauatum. Eo igitur loco diligenter perquire, & inuenies corpus beati Quintini martyris Christi, diu iam paludibus & aquis tumulatum. Quod vbi fuerit euectum, & per te populis manifestatum, oculorum tuorum recipies visum, & salutis corporeæ pristinum statum. His illa auditis, cum ei iteratò visio eandem rem probabilem adstrueret, nihil nutabunda insinuatam arripit iter, & in partes Galliæ pergit, congruo suæ imbecillitati præparato curriculo, cæterisque tanto itineri necessarijs, atque etiam linteaminibus mundissimis & congruentibus preparatis, quibus reuelatum Domini thesaurum susciperet, & susceptum pio studio decenter inuolueret. Cumque Angelico ductu ad locum sibi insinuatam peruenire cœpisset, senex quidam Heraclius nomine, in via ei obuius venit. Quem illa ad se vocatum interrogauit, vbinam locus esset, qui Augusta Veromanduorum dicebatur. Cui ille respondit: In proximo est. Ad quem Eusebia: Dic, oro te, mihi, ait, si cognouisti aliquando illo in loco virum quendam, nomine Quintinum, à paganis interfectum? Ad hæc senex respondit: Audiui certè, sed multum esse tempus eius facti pro certo nõueris. Tunc Eusebia: Corpus, inquit, illius vbi repositum fuerit, dic, si nõsti. Senex respondit: Nescio. Eusebia verò plenius iam ab Angelo edocta, Per Deum, inquit, te rogo, vt hoc tantum mihi ostendas, vbi via publica Ambianis veniens, & Laudunum pergens, Sommam flumen transeat. Quò cum pariter pergerent, senex dixit ad eam: Ecce iste est locus. Tunc Eusebia ad locum se peruenisse, quem Angelus dixerat, cognoscens, de spe vltiori lætabunda, exultans de vehiculo descendit, ac se eò duci iussit. Cumque peruenisset, prostrata mox in oratione, Deum intentissimè exorabat, vt ei sancti martyris sui corpus ostenderet, & vbi tantus esset thesaurus, ipsi quantum peccatrici manifestaret: dixitque, orans: Domine Deus pater omnipotens, te deprecor, vt exaudias humilem peccatricem, & ostendas mihi sancti martyris tui corpus: & sicut tu Domine compleuisti Helenæ famulæ tuæ desiderium, & ostendisti ei vexillum sanctæ Crucis absconditum: ita mihi nunc ostendere digneris venerabilem thesaurum in martyris tui glorioso corpore, qui propter nomen sanctum tuum, totum se obtulit immanissimis cruciatibus. Et nunc, Deus omnipotens, nè me patiaris ab hoc loco discedere, quousque desiderij mei indicia tribuas ad laudem & gloriam nominis tui, quod est benedictum in secula seculorum. Completa itaque oratione, moueri cœpit locus ille, vbi sanctum corpus sub aqua iacebat, & crispantibus vndis indicia dare: tandemque magna virtute Dei eleuatum est sancti viri corpus, & tergum vnda præbente euectum, ac secunda natatione vsque ad manus homi-

Eius corpus
55. annis in
flumine ma
net illæsum.

Eusebia ma
trona Ro
mana.

Monetur
ab Angelo,
in Gallijs
s. Quintini
corpus que
tere.

Heracli* fe
nex, Euse
biæ loci flu
minis vbi sa
cræ eius cor
pus fuit sub
mersum,
ostendit.

Vide infi
gnia mira
cula in reue
lacione cor
poris sancti
Quintini.

VITA S. VVOLFGANGI RATISPONEN. EPI

SCOPI, BONA FIDE ET GRAVITER CONSCRIPTA,

*sed simplici stylo, quem in gratiam lectoris mutauit Frater Laurentius Su-**rius. Habetur in vetustis MS. exemplaribus, sed præfatio deest**in quatuor codicibus, quos nos habuimus.*

CAP. I.

BEATVS Vuolfgangus natione Sueuus, parentes habuit ingenuos, & qui nec opibus nimium affluerent, nec inopia premerentur: (id quod Salomon sibi precatur dari diuinitus) sed mediocritate substantiæ & facultatum præditi essent, recteq; vitam suam instituerent. Porro ab ipsis primæ ætatis initijs & ipsius infantie rudimētis Deum fontem vitæ sitiens, & labentia quæque pro nihilo ducens, magna meritorum prærogatiua coepit eminere, quippè qui egregiam cumulan-^{dis virtutibus operam nauaret.} Ferūt nonnulli, matri eius, cum illo grauida esset, per visum apparuisse, quòd stellam in vtero gestaret: aprè sanè & cōuenienter præclaræ virtuti & sanctitati eius, vt qui in eorum numerum adscribendus esset, de quibus scriptura dicit: Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Octobr. 31.

Prou. 31.

Visio matris sancti Vuolfgagi.

Dan. 12.

CAP. II.

Natus verò puer, non multò post baptismi salutaribus vndis expiatus est, & Vuolfgangus appellatus. Confirmat hoc ipse carmine quodam, quod in armario, inter reliqua ab eo constructo, (vt erat componendorum versuum non mediocriter peritus) ita scriptum reliquit:

Struxerat adiculam mandrita Lupambulus istam.

Quod tamen nomen non ab aliqua ignominia accepit, sed quòd esset in eius familia vsitatum: quanquam possunt etiam malarum belluarum vocabula & bonam & malam præ se ferre significationē. Videmus enim etiam in scripturis diuinis leonem quandoquē in malam accipi partem, vt cum dicitur: Sobrijs estote, & vigilate: quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret: quandoquē etiam in bonam, ita vt Christum ipsum significet, vt in Apocalypsi: Ecce vicit leo de tribu Iuda. Ouium quoquē & bona est significatio, dicente scriptura, Nos autem populus tuus & oves pascuæ tuæ: & mala, cum alibi dicit: Sicut oves in inferno positi sunt. Patriarcha quoquē Iacob de filio suo, Benjamin, inquit, lupus rapax: & poëta de beato Paulo Apostolo:

O lupe Paule rapax, quid iam remanebit in orbe,

Quod non ore trahas?

Hæc & id genus alia per multa satis ostendunt, ex nomine suo neminem vel laudari, vel vituperari, probari, aut reprobari oportere.

CAP. III.

Crescente autem puero, cum ætatis accessione, sancti quoquē spiritus gratia in eo augebatur. Itaque cum septem plus minus annos natus esset, parentes eius cuidam e Clero eum tradiderunt, vt ab eo literis institueretur. Quam in re id illi spectabant, vt potè homines religiosi, quod postea re ipsa feliciter experti sunt, vt filij assidua eruditione instructi, vinculis & nexibus peccatorum, quibus se implicatos sentiebant, absoluerentur. Tanta autem animi auiditate puer præclaræ indolis literas didicit, eaque memoriæ tenacitate complexus est, vt intrâ paucos annos non solum earum externam superficiem caperet, sed ipsas etiam reconditorum sensuum & mysteriorum medullas inuestigaret. Quamobrè non contentus in scholis triualibus aut priuatis erudiri, patre deducente, eò sibi properandum statuit, vbi tum intrâ Germaniæ fines maximè florerent studia literarum. Itaque ad Augiense monasterium se contulit, vbi libenter & comiter exceptus est, quòd fama ingenij eius iam pridem eò peruenisset: breuique tempore tantos fecit in doctrina progressus, vt ipsis præceptoribus, qui acumen illius iam persentirent, admirationi esset. Nec ille tamen ab eruditionis excellentia animo intumescibat, nec præ se alios contemnebat: sed cum

Litteris eruditur puer Vuolfgangus.

Instituebatur quidem in nonnullis monasterijs adolefcetes sed nō erāt scholæ ipsa monasteria, quod hæretici mentiuntur.

omnibus in domo Domini sectabatur pacem & concordiam.

CAP. IIII.

PER idem tempus eo in loco degebat studij causa Henricus quidam, illustri Fræcorum & Sueuorum stemmate clarus. Is Vuolfgagum præcipuo sibi amore deuinciens, obnixè enim precabatur, vt secum Herbipolim, vulgò Vuirceburgum, proficisceretur. Eius enim Henrici frater Boppo, Ecclesiæ Vuirceburgensis Episcopus erat, & Stephanum quendam doctum virum, ex Italia doctrinæ causa accitum, scholæ præfecerat, qui omnes illic literis operam dare volentes accuratè erudiret. Cumque in Precibus suis Henricus persisteret, omnemque humanitatem, quæ homini studioso & peregrino præstanda esset, Vuolfgango liberaliter polliceretur, tandè illi assensit. Venientes igitur pariter Vuirceburgum, Stephanum ludimagistrum adeunt, atque in eius se tradunt disciplinam, fruunturque aliquandiu eius beneuolentiæ & fauore. Sed cum locum quendam in prælectione quadam non satis explicaret, adolescentes ita vt soliti erant, ad Vuolfgagum tanquam eruditiorè perspicacioremque se conferunt, vnoque omnes animo ab eo petunt locum illum sibi exponi. At ille, vt erat humanus & benè peritus, non solum id præstitit, quod rogatus erat, sed quidquid illi loco inerat difficultatis, luculenter edisseruit & explanauit. Id vbi Stephanus ludimagister resciiuit, ira commotus, grauius illi, nè prælectionibus suis adesset, interdixit. Atque ita malignus hostis, hac arrepta occasione, tam per se, quam per complices suos, se Dei premere & obscurare conatus est. Sed sicut flamma multo ventorum flatu solum non extinguitur, sed magis magisque augetur: ita diuini sensus ardor, qui ab eunte ætate in pectore Vuolfgangi incaluerat, nullo tætionum imbri extinguit. Atque ex eo tempore (vt ipse fateri solebat, testis sanè fide dignissimus) non hinc docente didicit arcana scripturarum, sed tanto sibi sensit maiorem ingenij vt perspicaciam accessisse, quanto hybernos soles æstiu superant.

CAP. V.

EVM ergò in modum vitæ Dei quotidianis virtutum auctus profectibus & incrementis, seipso in dies euadebat robustior, & iam in corde suo quasdam meditabatur & disponebat ascensionis in valle lachrymarum: & nisi amici Henrici precibus retentus esset, cum quo illi magna erat consuetudo & familiaritas, mundum planè contempsisset vniuersum. Sed illud animo versans, charitatem non querere quæ sua sunt, sed quæ alterius, ad tæpus distulit, quod postea prompta animi deuotione compleuit. Non multò post Henricus ab Othone Magno Imperatore Treuirensis accepit Episcopatum, utque eò secum iret, Vuolfgagum magna animi contentione rogauit. At ille aliquandiu difficilem se præbuit, sed cum tandè videret se benè non posse negare, noluit esse pernicax. Adiunxit igitur se illi huius quoque itineris comitem. Tum verò præful ille venerabilis magnum animi studium, amorem & beneuolentiam, qua illum complectebatur, re ipsa declarare cupiens, eiusmodi sacerdotijs siue beneficijs ecclesiasticis & dignitatibus eum afficere voluit, vt per omnem diocesim ipsius secundum ab eo locum obtineret, aliosque omnes autoritate anteiret. Verum ille bonus Christi seruus, mundi huius inanem gloriam fugiens, semperque ob oculos versans illud Apostolicum, Nihil inulimus in hunc mundum, haud dubium, quia nec auferre quid possumus. & Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli: tanto honore se affirmabat indignum. Tandè verò in hoc cessit, vt pateretur scholasticos pueros & adolescentes suæ curæ commendari: nimirum prudenti vsus cõsilio, vt præclarum doctrinæ talentum, ipsi à Domino traditum, alijs impertiens, sicut bonus & fidelis dispensator, vberes ad Dominum suum referret fructus. Pro ijs autem docendi laboribus nihil lucri, nullamque mercedem recipere voluit: sed operam dedit, vt alios posset lucrifacere: nec, vt plerique, solent didascali, Satyricum illud decantantes, Nõsse volunt omnes, mercedem soluere nemo: à quouis quicquam exegit, tametsi à permultis cogeretur.

CAP. VI.

PORRò autem antequàm esset sacerdotio initiatus, à carnibus abstinuit, nec vestes magni precij expetiit, vigilijs, ieiunijs & precibus libenter incubuit, secularia negocia ita tractauit, vt corpore, non animo, illis esset implicatus. Adolescentes, quos erudiendos suscepit, non solum liberalibus disciplinis, sed etiã bonis moribus instruxit. Ad eò autè se ad discipulorum captum accommodauit, vt cum capacioribus difficiliora quæque, quæ in authoribus & disciplinis sese offerrent, explicuisset, mox ad rudiores

It Herbipolim studij causa.
Hic loc° in MS. exemplaribus obscurus admodum est: nos sensum expressimus.

Psal. 83.

1. Cor. 13.

Henricus fit Treuirensis Archiepiscopus.

S. Vuolfgagum honoris respuit.

1. Tim. 6.

Ibidem.

Docet discipulos suos gratis.

Mores & vita eius ante sacerdotiũ.

hominum deportatum. Caput verò, quod cum eodem corpore non iacuerat, per alium meatum exiliens, ad corpus vsq; suum, vnda portante & Christo fauente, mirabili modo perducitur. Quæ pariter suscipiens venerabilis matrona, cum gaudio de aquis eleuat, & tam sanctum pondus pannis inuoluendum libenter deportat: corpus verò ipsum, nulla macula corruptum, sed integerrimum & incorruptum, Deo seruante, fuerat inuentum. Insolito etiam candore idem corpus fulgebat, & inastimabili odore fragrabat, adeò vt circumstantes (quemadmodum testatur is, qui huic rei coram interfuit, qui etiam scripsit beatissimi martyris huius historiam priorem) ea odoris suauitate repleti, aliorum mundi oblectamentorum obliti viderentur. Porò venerabilis matrona Eusebia, acceptum beatissimum corpus linteaminibus inuoluit, & ad Veromandensium castrum, quod ab eo loco quinq; ferè millibus distat, reuerenter tumulandum aduchere disposuit. Sed beatissimus martyr locum sanguine suo consecratum relinquere nolens, mox vt ab aqua montis summum ascendit, sui ponderis grauitate longius se proficisci nolle manifestissime docuit. Portantium enim iam defecerant gressus, & vires lassitudine pressæ, martyris veneranda cesserunt voluntati. Beata verò Eusebia talibus gestis voluntatem sancti intelligens martyris, ibi eum deponi fecit, & reuerenter secundum loci & temporis concessum sepeliuit, cellulamq; quibus tunc poterat nisi bus gratanter ædificauit, atq; mox pro sepultura officio amicam lumen olim amissum, virtute diuina densissimis fugatis tenebris, vnda recepit. Simili etiam modo, quotquot illuc eadem hora contigit venisse rmos, ad commendandam Christi militis preciosam mortem, recipere & ipsi proficere pristinam sanitatem. Venerabilis autem scemina fudes ferreas, quibus subearum Christi martyrem confixum fuisse diximus, manentes adhuc in eius corpore cernens, extrahi eas curauit, & pro veneratione reliquiarum secum Romam deuoluit. Quo facto, quod perfidia infixit, fides congaudendo extraxit: & quod tunc auentum extitit poenæ, nunc testimonium extat gloriæ. Reuersa itaque est Eusebia mulier nobilis & ostendens in se magnalia virtutis Dei, & prædicans merita & gloriam testis & militis Christi, qui nunc & in æternum beata glorificatione muneratus, perpetuò victurus feliciter regnat in Christo. Huius inuentionis veneranda solennitas octauo Calendas Iulias colitur ob reuerentiam & laudem eius, qui raliter suum in terris etiam glorificat martyrem.

Item alia inuentio eiusdem beatissimi martyris, quæ etsi celebratur 3. Nonas Ianuarij, tamen hoc loco adscripsimus, vt habeat Lector totam martyris historiam coniunctim.

Habetur ferè ad verbum in Vita S. Eligij lib. 2. cap. 6. 1. Decembris, Tomo 6.

Antissimo atq; religionis cultu deuotissimo Eligio, Nouiomensis Ecclesiæ Episcopo, inter cætera virtutum suarum miracula hoc à Domino concessum erat, vt sanctorum martyrum corpora, quæ per tot secula abdita populis habebantur, eo inuestigante, ac nimio ardore fidei inquirente, patefacta proderentur. Siquidẽ nonnulla venerabantur prius à populo in locis, quibus non erant, & tamen quo in loco certius humata tegerentur, prorsus ignorabantur. Ex eo ergo tempore, quo Eligius fuerat consecratus Ecclesiæ pastor, ab eo nonnulla inuenta ac populis sunt declarata. ex quibus primum ac summum sanctum martyrem Quintinum in principio Episcopatus sui grandi instantia, quasi thesaurum celatum, promouit palam in publicum. Deniq; priusquam Eligius eiusdem loci datus esset Episcopus, extitit quidam vir improbus, vocabulo Maurinus, vt videbatur populis, habitu religiosus, cantor etiam in Regis palatio laudatus, atque ex hoc, vt eius docuit exitus, mente tumidus, corde proteruus, atq; actione dissipatus. Qui audacia sue præsumptionis deceptus, cœpit verbis extollere, à se corpus martyris Quintini & inquiri posse, & inueniri. Sed vt eius proteruiam aliquandò & Eligij merita demum Dominus declararet, mox vt terram sarculo cauare cœpit, manubriũ fossorij manibus eius inhæsit: sicque miser opus præsumptum relinquens, sequenti die in manibus suis vermibus ebullientibus, miserabiliter expirauit. Ex quo facto tantus timor adoleuit in populo, vt nullus deinceps, quãuis probabilis vitæ, præter Eligium, huiusmodi negocium auderet appetere.

Pudeat hæreticos non honorare sanctorum reliquias, quas Deo ipse sic honorat.

Eusebia cæcā lumen recipit.

Sudes ferreae adhuc in eius corpore reperiantur infixæ.

Nota S. Eligij studiũ erga Sanctorum inquirenda corpora.

Hominis remerarij mors horrenda.

Zzzz

Eligius

Eligius verò cura pastorali suscepta, statim in exordio suæ ordinationis cœpit assiduus esse in loco illo. est enim haud procul ab vrbe Veromãdensi, in eo scilicet loco, vbi quondam martyr è fluuio eleuatus, ab Eusebia in mōre fuerat tumulatus. Eligius itaq; diuino nutu instigatus, voluebat in animo, sed & liberè proclamabat in populo, non illic haberi corpus, quo loco venerabatur, sed esse potius in parte altera. Cumq; diu huiusmodi conditio mentem eius stimularet, cœpit tandem sagaci inquisitione per basilicæ pauimētum huc illucq; tentare, sicubi sacratum tumulum posset deprehendere. Sed cum nullatenus indicium tumuli reperiret, cœpit à fratribus destitui, prosequentibus cum tremore interitum illius, qui dudum huiusmodi inuestigatione, superba mente tumens, lugubri morte vitam finisset. Necnon & antiquitatem corporis, longinquitate iam temporis consumpti, atq; ad nihilum & in puluerem redacti obijcientes, conabantur eum à cœpto mētis proposito reuocare. Cumq; ei eiusmodi impedimenta à fratribus obijcerentur, altius ille ingemiscens, aiebat: Nolite fratres, quaeso, nolite impedire deuotionem meam. Nam ego credo in creatorem meum, quòd tanto thesauro, tantumque mihi desiderato, haudquaquam me fraudabit.

Hæc cōstituit superiorem historiam. for. cogitatio

S. Eligij deuotio erga sacras reliquias.

Eccē mirabile vortum, præ immenso sacrarū reliquiarū detio nuncupatum.

Tum ergò attentius persistens, suscepit triduanum ieiunium, atque enixius Christi Domini diuinitatem cum lachrymis exorans, vouit non se prius quicquam alimonie accepturum, quam mereretur desideratum percipere votum. Tanta namq; inerat ei fides, tantaq; constantia, vt plerunq; sic facienda præueniret, tanquam facta crederet, & nonnunquam ita cum Deo, quem admodum cum terreno suo loqueretur domino, propositumq; quod suscepisset, in Deo completurum se indubitanter crederet. Vndè etiam tunc, cum multi eum dehortarētur, Tu, inquit, Domine Iesu, qui omnia nōsti priusquam fiant, tu scis, quòd nisi manifestatum ostenderit mihi corpus huius testis tui, qui propter nomen sanctum tuum passus est, quanquam sim indignus, nunquam plebis huius Episcopatum geram, sed exul potius ab hac prouincia procul secedam, vbi (vt dignum est) inter bestias moriar. Quid multa? Cœpto operi insitens, cum adiutores eius per diuersa ecclesiæ loca tentando discurrerent, nullaq; inueniendi indicia caperent, leniter ille omnes compefcens, vnum eis locum, de quo nulla esse suspicio poterat, in posteriori ecclesiæ parte effodiendum designat. Tunc omnium labore eò conuerso, libenter iussis obtemperant, defossaque iam in altum pedes decem seu amplius terra, ab speiterum inueniendi corporis destituuntur. Sed cum tertia iam nox media fluxisset, arrepto Eligius sarculo, reiectoque amphibalo, cœpit totis viribus cum cereis, cum lampadibus, terram sanctis manibus effodere. Cumq; paululum ima fossæ declinans, in latus cauernæ humum cœpisset fodere, mox reperit tumbam sanè veteranam, regentem corpus sacratum.

Rursus Deus mirè honestat sacras beati Quincini reliquias.

Tunc gaudio magno repletus, cum sarculo, quod manu gestabat, audacissimè latus ferisset sepulcri, confestim forato tumulo, tanta odoris fragrantia cum immenso lumine ex eo manauit, vt etiam ipse sanctus Eligius fulgore luminis, odoreq; inenarrabili percussus, vix subsistere potuisset. Nam & globus splendoris, qui è tumulo icu ferientis processit, tantam vim suæ claritatis sparsit, vt cunctorum adstantium obtutibus oculorum retusis, partem maximam regionis illius in diei claritatem mutaret. Vndè omnes, quos eadem hora vigilare contigerat, quiq; rei causam ignorabāt, magnum quiddam datum cælitis signum æstimabant. Erat autem transacta media nox, & nox quidem obscura valde & caliginosa: sed procedente fulgore, quasi lux diei ad tempus resplenduit, & in tempore claritas recessit. Tunc ergò sacro inuento corpore, Eligius cum gaudio lachrymabili exosculatur, ac de profunda tellure eleuatum, reliquias sibi, vnde cunq; concupiuit, segregauit. Dentes etiam pro languentium medela, ex maxilla abstulit, atq; ex radice dentis gutta sanguinis exiuit. Clauos quoque miræ magnitudinis, quos tempore passionis eius persecutores corpori eius infixerant, ex cerebro cæterisq; artibus abstractos, sibi pro reliquijs sequestrauit. Capillos etiam pulcherrimos in reliquijs separatos delegauit. Deindè holoserico preciosissimo obuolutum, compositumque honestissimè corpus, summa cum diligentia retrò altare trãposuit. Tumbam denique ex auro, argentoq; & gemmis miro opere defuper fabricauit: ecclesiam quoque, quæ exigua conueniētibus populis videbatur, eximio opificio ampliata decorauit. Ipse demum ex reliquijs, quas à sancto corpore sequestrauerat, multa loca condiuit, multumodamq; medelam diuersis egritudinum morbis eandem impertiendo præbuit.

Insigne miraculum.

Obserua leetor, vir sanctissimus & reuerētissimus & honorificè habeat corpus S. Quincini.

rudiores se verteret, & instar nutricis lacteo cibo eos reficeret, qui solidiora capere necdum possent. Si qui autem in eius discipulis essent tenui fortuna, & humanis auxilijs destituti, eos non solum literis instituebat, sed etiam corporeis fouebat alimentis. Hac vero eius viuendi ratione partim oculis, partim auditione comperta, Henricus Archiepiscopus tum per seipsum, tum per alios suos familiares hortabatur eum, vt aliquod vel Clericorum, vel monachorum cœnobium regendum susciperet. Ille vero more suo eam prætexens excusationem, quod omni honore indignus esset, tandem tamen Episcopi autoritate & præcepto compulsus, consensit clericorum esse Decanus.

Fit Clerico.
Decanus.

CAP. VII.

Hoc vero honore suscepto ita se comparauit vir sanctus, vt improbis & irreligi-
sis esset terrori & formidini, bonis & pijs amori. Effecit autem apud illos tum mi-
nis, tum suasionibus, vt, quod prius non fecerant, communi mensa & dormitorio vt-
rentur, in cœnobio, siue, vt author loquitur, in claustro sederent, & lectioni incumb-
rent: peramanterq; eos hortabatur, ne interioris hominis cultum & spiritualia exerci-
tia negligerent, cum haberent carnalia, & quæ corpori sustentando sufficerent. In ijs
vero omnibus seipsum eis præbebat exemplum, adeo vt iam ab omnibus non cleri-
cus, sed monachus diceretur. Interea Henricus Archiepiscopus, iubente Othone Im-
peratore, Romam proficiscitur, & cum aliquandiu illic moratus esset, admodum in-
commoda cœpit laborare valetudine. Cumq; spem recuperandæ sanitatis abiicisset,
Imperatorem ad se accersuit, resq; beati Vuolfangi ei exponens, rogauit eum, vt
Treueros literas mitteret, quibus omnibus interdiceret, ne quam iniuriam seruo Dei
irrogarent. Atque ita ille Romæ decessit.

Clericos su-
os reformat

Obitus Hæ-
ci Treu-
ren. Episco-
pi.

CAP. VIII.

Cum autem obitus eius nuncius Treuiros allatus esset, beatus Vuolfangus pri-
mo quidem summo animi dolore affectus est: sed deinde seipsum consolari &
confirmare cœpit, quod quæ iam pridem de mundi contemptu apud se statuisset, hac
oblata opportunitate, in rem cōferre posset. Postquam igitur apud se deliberauit re-
dire in patriam, Bruno Archiepiscopus Colonienfis, qui tum etiam ducatum Lotha-
ringiæ administrabat, eum ad se accitum apud se retinere conatus est, liberaliter ei
promittens omnem humanitatem, atque etiam Episcopi dignitatem. Sed vir sanctus
maiora & ardua animo consensans, ea recusauit: aliquanto interim tempore nihilo
minus hærens apud illum, de quo postea crebro ipse referre solebat, raro se quenquam
omni probitate Episcopo Brunoni parem conspexisse. Obiter autem hinc obseruan-
dum venit, qua perfectione iam tum præditus fuerit beatus Vuolfangus, cui tam
ampla promissa & mundi prosperitas, multaque alia, quæ longum sit com-
memorare, vltro oblata cum fuissent, planè recusata sunt ab illo. Magnæ enim vir-
tutis & meriti est isthæc omnia relinquere, & in hoc seculo voluntariam complecti
paupertatem. Sentiens igitur gloriosus Archiepiscopus Bruno virum Dei arctioris
vitæ teneri desiderio, peramicè & gratulabundus eum pro suo arbitratu à se permi-
sit abire.

Præclara
laus S. Bru-
nonis Co-
lonien. Ep-
scopi.

CAP. IX.

Veniens ergo ille domum, à cognatis & amicis peramanter acceptus est, sed ita
tamen, vt velut alter Vlysses in Syrenes incidisse videretur. Hortabantur enim
& obsecrabant eum parentes & propinqui omnes, potiorem ei substantiæ hæredita-
riæ portionem pollicentes, ne ipsos desereret, dicebantque:

Cum sis cunctorum spes solamenque tuorum,
Atque domus nostræ vis omnis adhæreat in te,
Nè procùl hinc abeas, nè nos, dilecte, relinquis:
Nam tibi cuncta damus, quibus in vita est opus ista.

Authoris
versus.

Nec deerant, qui his adiungerent, scripta diuina iubere, vt parentibus mos gera-
tur. Sed egregius Christi miles surdis hæc accipiebat auribus, & ipsius Christi sermo-
nes ijs opponebat, ita dicentis: Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est
me dignus. Legerat quoq; fortassis, quod beatus Hieronymus scribit cuidam amico:
Licet paruulus ex collo pendeat nepos, licet sparso crine & scissis vestibus vbera, qui-
bus te nutrierat, mater ostendat: licet in limine pater iaceat, per calcatum perge pa-
trem, sicis oculis ad vexillum Crucis euola. Solum pietatis genus est, in hac re esse
crudelem. Inspiciebat etiam beatissimum Christi baptistam Iohannem: qui licet do-

Ephes. 6.
Col. 3.

Mat. h. 10.

Epist. 1 ad
Heliodorū.

Luc. 1. mī sanctam haberet matrem & patrem sacerdotem, tamen utroque derelicto, nē inter homines degēs aliqua labe adspargeretur, in eremum secessit. Id genus exemplis incitatus, parentes seorsūm itā fertur allocutus:

CAP. X.

Psal. 15. **F**acultatum vestrarum meliorem partē, quam mihi dare vultis, inter vos diuidite. Est verò praportēs quidam ac prædiues Dominus, qui amplissimum mihi promissit patrimonium, si me ei seruum fidelem exhibere velim. Ille ergo est pars hæreditatis meæ, ille planè restituet hæreditatem meam mihi. Illi ego benè confido, fore ut tali me afficiat beneficio, vndè & vobis possim aliquid impertiri. Oro igitur vos, nē tantas mihi oblatas opes lachrymis & querimonijs vestris retardetis, sed mihi potius res illis obtinendis necessarias suggeratis. Non enim desidematq; negligentem, sed alacrem ac studiosum vult habere ministrum herus ille, de quo loquor. Ijs beati viri sermonibus exhilarati, parentes, nomen heri & locum, quò sit iturus, ex eo percontantur. At ille respondet, in præsentiarum quidem scire id illos non posse, scituros tamen postea. Porro autem sciscitantibus illis, num quem è suis velit habere comitem itineris, prorsū abnuit: atq; indè paucis interiectis diebus, adiunxit sibi duos adolescentēs, & spiritalem filium suum Isaac, putā vultum suum. Quod ut Deo præstare posset, propter arctiorem monasticæ disciplinæ obseruantiam, ad monasterium solitariorum, in Hercynia sylua habitantium, profectus est. Ei monasterio tum præerat religiosus & spiritualis pater ex Anglorum stirpe procreatus Gregorius: qui in iuuentute patriam, parentes & foeminam ipsi defonsam reliquerat, & monasticum vitæ genus complexus fuerat. Cuius vitam virtutibus ornatissimā, nē ab instituto desectamus, hīc pertexere nolumus. Huius Abbatis magisterio seruus Christi Vuolfgangus se commendans, veterem cum suis actibus hominem deposuit, nouumq; monasticæ vitæ & professionis habitum induit. In quo sanè qui eius vitæ rigor, quàm accurata monastici instituti obseruantia & cultus fuerit, eius præclara virtutes, & multarum salus animarum, abundè declarant. Exacto autē tyrocinijs sui tempore, multi è vicinis monasterijs, probitatis eius fama illecti, ad eum venerunt, quos omnes ille, permissu Abbatis, bonis literis & honestis moribus instituebat.

CAP. XI.

S. Vdalricus Episcopus inuitū ordinat presbyterum. Psal. 76. **P**er id tempus beatus antistes Vdalricus, cuius sanctitatis fama Europa omnis adspersa est, causa visitandi fratres pro more ad illud peruēnit monasterium. Vbi cum ad aliquot hæssisset dies, & de Vuolfgangi vita & moribus cognouisset, magno eum amoris studio complecti ac venerari cœpit, itā ut non diū post etiam renitētem sacerdotio initiārit. Quo ille honore auctus, muneri suo volēs satisfacere, cum multa humilitate scopebat, ut propheta dicit, spiritum suum, & per vota, quæ eius distinxerant labia, Domino fideliter offerebat holocausta medullata. Qua spiritus contritione cum seipsum Domino quotidie mactaret, diuina est visione affectus. Cum enim pro sua aliorumq; salute iugiter Dominum deprecaretur, precesque suas sanctorum suffragijs magno studio commendaret, beatum Christi confessorem Othmarum, cui se suaq; creberrimè committebat, sibi in somnis aditare vidit: iussusq; ab eo in ipsum respicere, itā sibi dicentem audiuit: Quandoquidem rogāsti me, ut pro te intercederem, quædam tibi indicabo, post euentura tibi ob preces meas. Pauper quidem & inops ex hoc migrabis loco, sed alibi, vbi pro Christi amore deges peregrinus, Episcopatum mundi huius opibus satis affluentem, diuina prædestinatione consequeris. In quo administrando si fidelem te præbueris, post annos vigintiduos ab hac vita temporaria feliciter proficisceris ad illam sempiternam. Certus autem sis, te eo in loco animam Christo redditurum, vbi in Christi nomine à Christianis meī memoria celebratur. Ego verò in illa hora exitus tui spero me venturum ad locum illum cum alijs beatæ patriæ ciuibus, quos tunc habebis consolatores.

CAP. XII.

Cælicentia Abbas sui officij ad conuertendos infideles. **A**b hac visione vir Dei, diuinæ contemplationi accuratius vacabat, quippè talibus promissis egregiè confirmatus: multusque in ea erat cogitatione, quemadmodum diuinitus percepta talenta, in aliorum salutem duplicaret. Eaque causa cum bona venia Abbatis sui, monasterium, non monachum, deserens, immò secundum Apostolum, maiora charismata æmulari cupiens, per Alemaniam venit peregrinus in Noricum, atque ad eius partem orientalem cum aliquot comitibus pergens, prædicandi causa Pannoniæ fines petijt. Vbi cum veterum errorum frutices extirpare, steriles

steriles squalentium pectorum agros Euangelico aratro proscindere, & in eos fidei
 semina deicere frustra conaretur, à Pilgrino Patauensi Episcopo à cœpto est opere
 reuocatus. Dolebat enim Episcopo, tam egregium cultorem in sileos steriles tan-
 tum conferre laborem. Mansit ergo apud illum Episcopum, omni humanitatis offi-
 cio ipsum prosequentem, dies aliquot, eius precibus obsecundans. Interim Episco-
 pus mirè sagax, eius sententiæ Apostolicæ non immemor, qua monet probare spiri-
 tus, virum, ex Deo sint, tum clam, tum palam obseruauit, quàm ille esset sedulus in
 cultu & seruitio diuino, quàm assiduus in sacra lectione & scripturæ diuinæ perferu-
 ratione, atque inde pro sua singulari prudentia facile animaduertit eum, quem ut pe-
 regrinum exceperat, non esse hominem leuem & vagabundum, sed verè fidei dome-
 sticum firmum ac stabilem. Quamobrè etiam quibusdam è suis dicebat familiariter:
 O felicem illam Ecclesiam, quæ ex Domini prouidentia hunc virum merebitur habe-
 re sacerdotem. Mihi quidem hoc cum primis & vtile & necessarium videtur, ut preci-
 bus meis efficiam, quo illi Ratisponensis Ecclesiæ regimen demãdetur. Acquissimum
 est enim, ut vbi abundat bona voluntas, congrua etiam illi exequendæ præstetur fa-
 cultas. Bonum nanque semen, quod hic bonus vir iacere voluit in obdurata corda
 paganorum, & salutis ministerium, quod illorum cæcitas fastidiuit, eo ipso agrum
 Dominicum excolente, forsatis quandoquæ fructum feret apud Christianos. Ade-
 rant autem tum quidam, qui dicerent: Quonam pacto homo iste inops & ignotus
 tanti Episcopatus dignitati par & idoneus esse poterit, præsertim cum plerique alij
 celebres viri magis quæ noti, iustius eam videantur apud Imperatorem impetraturi?
 Quibus Episcopus respondit: Permultum interest inter diuina humanaque iudicia,
 Scrutator nanque cordium & renum Deus, à mundi initio elegit contemptibilia &
 ignobilia, ut confunderet fortia: contra autem mundus, quod suum est, ad horam
 extollit, sed tandem cum ignominia deicit. Mihi igitur planè opere precium facturus
 videor, si fretus auxilio Marchionis, cuius consilijs libenter vtitur & paret Imperator,
 precibus ab illo contendam, nè patiat per ambitionem quenquam obtinere sedem
 Ecclesiæ Ratisponensis: sed ob æternam remunerationem, si quem compererit hu-
 milem, modestum, eruditum & ecclesiasticis ministerijs aptum, eum, cuiuscunque sit
 conditionis, ad eam curet prouidendum.

CAP. XIII.

Itaque per legatos Episcopi & Marchionis suggestionem, Imperator Otho secun-
 dus, & suæ & Ecclesiæ utilitati cõsulens, vel potius diuino permotus instinctu, quan-
 doquidem cor Regis in manu Dei est, eos omnes, qui Episcopatum illum ambiabant,
 reiecit, totumque se ad promouendum virum Dei Vuolfgangum contulit: misit
 que celeres nuncios, qui curarent quamprimum illum eligi, ac deinde vel inuitum
 Francofurtum, vbi Imperator Christi natalem celebraturus erat, perducere. Ab eunt
 legati Imperatoris, inueniunt beatum virum apud Episcopum supradictum, sed iam
 cogitantem in patriam, quippè qui nihil horum sciret, alioque animum suum inten-
 deret. Legatis verò indicantibus ei causam aduentus sui, primum ille recurrit ad pe-
 netralia cordis sui, atque illic se & sua Deo commendat: deinde Episcopo Pilgrino,
 cuius charitate illic detinebatur, ita dicit: Nouum hoc mandatum, quod ab Impe-
 ratore ad me affertur, tua, ni fallor, opera impetratum est. Etsi autem exiguitati meæ
 timorem inijcit, sed tamen bonæ voluntati tuæ, qua tantam rem molitus es, Deus
 præmium reddet.

CAP. XIII.

Post hæc cum legatis Imperatoris profecti sunt Ratisponam, vbi Clerus & popu-
 lus, ut Imperator petebat, more ecclesiastico sanctum Vuolfgangum vnanimiter
 elegerunt, electumque cum Imperatoris nuncijs ad eius aulam dimiserunt. Cumque
 in eius venisset conspectum, ad pedes eius aduolutus, fatebatur se indignum, indo-
 ctum, ignobilem, & monasticam professionem consecrantem, nihil abque sui Ab-
 batis permisso debere suscipere: simulque orabat, nè sanctum locum ipsius sceditate
 contaminaret. Imperator autem cernens illum adeò renitentem, certius inde colligit
 integritatem eius, & quàm planè illo honore dignus sit. Itaque speciale quiddam
 in eo agnoscens, quanuis reluctanti multumque ingemiscenti, Episcopatum com-
 mendat. Multis inde adiunctis ei fidis itineris comitibus, Ratisponam eum remittit.
 Quò postquam peruénit, cum canticis lætitiæ & voce exultationis excipitur, & more
 antistitum inauguratus, summo pastori commendatur, atque post dies aliquot à

Fridericus Archiepiscopo illiusque suffraganeis consecratur.

CAP. XV.

Fridericus Episcopus Salisburgensis eum consecratur.

In Episcopatu monachum non mutat.

Eccli. 32.

Ezech. 34.

Psal. 11.

Episcopi quidam viuant bona monachorum.

Adeptus igitur tantum ministerium, noluit inane Episcopi habere nomen, sed die noctuque illud diligentissime excoluit, munus suum accuratè obeūdo. Nec propter Episcopatus fastigium, habitum monasticum mutare voluit: sed qua erat intrinsecus animi humilitate, eam etiam foris præ se ferebat bonorum operum studio atque cultu. Memor quoque sententiæ illius, Principem te constituerunt, noli extolli: sed esto in illis, quasi vnus ex illis: non cupiebat dominari in clero, sed conabatur forma esse gregi Dominico, illud assidue mente versans, quod per Ezechielem prophetam aduersus malos pastores dicit Dominus: Væ pastoribus, qui pascebant semetipsos, gregem autem meum non pascebant. Perspectis autem & cognitis rebus Episcopatus sui, cum animaduerneret in vrbe Ratisponensi monasticæ vitæ religioni multum decedere, crebrò suspirans, dixisse fertur: O si monachos haberemus, cætera satis supererent. Quibusdam verò è familiaribus eius dicentibus, multis locis magnam esse monachorum copiam, dolens & lachrymans dicebat: O quàm defecit sanctus? ô quàm diminutæ sunt veritates à filiis hominum? Quid prodest sanctitatis gestare habitum, operibus destitutum? Monachi, qui ad regulæ suæ præscriptum viuunt, beatis comparantur Angelis: qui verò seculares & mundo dediti sunt, apostatæ censentur. Dicebat autem hæc sanctus vir, quòd cerneret monachos in beati Emmerammi coenobio Abbate carere, & ita velut oues sine pastore errare. Id verò indè acciderat, quòd Episcopi ab Imperatoribus vel Regibus illud monasteriū impetrantes, in suam ditionem redegerant, rebusque eius & facultatibus pro suo arbitratu vsi erant. Illo igitur defuncto Abbate quem inuenerant, nullum deinceps curarunt substituere, veriti scilicet, nè, si monasterio, vt haberet vitæ monasticæ vsus & consuetudo, Abbas præficeretur, ipsorum vsurpata potestas vel obsequia imminueretur. Cùm sic autem Episcopi monasterij res & bona sibi vendicarent atque distraherent, nec monachis res necessarias suppeditarent: permittebant eis vnde cunquæ possent, victum vestesque sibi comparare.

CAP. XVI.

Ramuoldus fit Abbas apud S. Emmerammū.

Non vult S. Vuolfgangus Episcopus simul & Abbas esse.

Humanis diuina præfert vir iustissimus.

Sed hæc omnia dolebant cordi beati viri. Itaque eis volens remedia adhibere, misit ad Treuerensē monasterium, vbi corpus beati Maximini quiescit, atque indè acciuit Ramuoldum, virum in regulari disciplina strenuum, qui quondam cum ipso Henrici Archiepiscopi capellanus fuerat. Eum primò instituit Præpositum, deindè Abbatem præfecit monasterio sancti Emmerammi. Sed id ex eius cõsiliarijs quidam indignè ferentes, dicebant ei: Quid ita & te ipsum, & successores tuos fraudas sancti Emmerammi facultatibus? Multi quidem te laudant, sed in hoc certè non laudant: immò verò vituperant. Fungaris ergò & Episcopi & Abbatis munere, vt tui fecere decessores, nè quarundam rerum carerent emolumentis. Isthec tua insipientia, quodam sapientiæ sale condienda est. Ijs vir sanctus respondit: Non me pudet stultum & insipientem dici propter Deum: sed interim vos hoc scire debetis, Vuolfgangum nunquàm in humeros suos accepturum. sarcinam, quam ferre non possit, nempe vt Episcopus pariter & Abbas dici velit. Sicur enim, teste beato Gregorio, indecorum est, vt in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio: ita nimirum noxium, simulque turpissimum est, si singula rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa. Sufficit Episcopo, vt summa vigilantia incumbat pastorali officio: satisque negocij habet Abbas, si fratrum curet salutem, resque monasterij sui per omnia benè procuret. Quam ob causam debet etiam ille inter fratres officia distribuere, vt hac ratione de suis oneribus aliquid detrahat. Quòd autem me dicitis & successores meos fraudare facultatibus beati Emmerammi martyris: equidem ea illi, cui donata sunt, & seruatorū Dei vsibus modis omnibus conseruare volo. Ita enim mihi vel maximè vsui erunt & emolumento, si illis, quibus deputata sunt, quibusque constat indè prospici & prouideri oportere, abundè impendantur. Hæc & id genus alia multa dicente beato Vuolfgango, adèd obstructum est os loquentium iniqua, vt quod prius carpendum sumpserant, iam egregiè commendarent, ita dicentes: Humanis diuina, vt par est, prætulisti: satisque & nostras nugaces confurasti rationes, & tuam eximiam sapientiam declarasti. Nihil iam superest, nisi vt pariter laudemus Deum, qui Ecclesiæ suæ te dedit dignissimum præfulcem. Et iure quidem illum laudamus in secula, & tibi promptis animis ad omnia paremus. Cùm sic ergò Ramuoldum con-

sancto spiritu illi orationis singularem quandam suauitatem suppeditante, tantum dicendo profecit, vt manifestè inimicus ille victus, & in fugam compulsus sit, qui in illa immodica perturbatione ad horam excitata, penè omnibus aliquid attulerat detrimenti. Vndè etiam postea apud fidelem populum ea consuetudo inoleuit, & pro lege cœpit haberi, vt in stationibus Episcopum turmatim & antecedant, & sequantur, eiusque concionem cupidissimè complectantur.

CAP XXIII.

ALio tempore beatissimo Episcopo in basilica sancti Pauli Apostoli celebrante Missarum solennia, multa, vt solebat, populi illic frequentia cernebatur. Cùm autem miles quidam ineptus humili veste eum indutum, postea verò sacerdotalibus indumentis ornatum cerneret, rustica stoliditate eum despiciens, & apud se murmurans, dixit: O quantum despuit tum Imperator, cùm pannosum hunc & abiectum hominem multis potentibus, quibus Imperium abundat, in Episcopatus promotione voluit anteferre. Eam verò murmurationem is, qui nouit cogitationes hominum, eodem momento & clementer castigauit, & palàm prodidit: vt & ille corrigeretur, & murmuris vitium ab alijs caueretur. Nam confestim immodico correptus terrore, alijs eum sustentantibus, vix residere potuit. Cùmque eum dominus eius tremebundum & pallentem conspiceret, ilicò accurrens, sciscitabatur quid ipsi accidisset mali. Tum ille adhibitis sacerdotibus confessus est, se sinistras de viro Dei cogitationes in se admisisse, & ea causa in tam presens in cidisse periculum. Vbi id audiuit herus eius, existimabat facili remedio posse illum curari. Itaque eum secum abducit in ædes suas, & aliquot diebus curam illi adhibet. Sed cùm nihil omninò proficeret, reducit eum Ratisponam: veniensque ad Episcopum, ei & ægroti hominis calamitatem, & suam querimoniam vult exponere. Sed vir Dei eum anteuertens: Tace, inquit: scio quid velis. conuersusque ad Vicedominum Tagminum, ait: Accipe frater aquam benedictam, quæ est apud lectulū meum, & adsperge ea hominem, qui stat ad cubiculi fores. Facit ille, quod iussit vir Dei, adspersitque miserum. Interim sancto Episcopo contra ostium Crucis signum exprimente, & quædam salutaria verba proferente, homo ilicò sanatur.

Virio diuina psequitur eum, qui sanctū virū despectit.

Vir sanctus sanat eum.

CAP. XXIIII.

IAm porrò dicendum videtur, quæ eius fuerit quotidiana vitæ ratio & consuetudo. Nimirum tanta ei fuit cura rectè viuendi, vt vita eius iure possit omnibus exemplo esse. Etsi verò omnes eius res gestas minimè compertas habemus, & ea ipsa, quæ nominimus, pro dignitate explicare nequimus: attamen damus operam, vt è pluribus vel pauca referamus. Postquam igitur Episcopi dignitatem adeptus est, nec melioribus vti vestimentis, nec cibis lautioribus vesci, neque cubile mollius sibi adhiberi voluit, quàm antè consueuisset. Iisdem vigilijs & precibus, quibus ante Episcopatum, deditus fuit. Non rarò enim sub mediam noctem irà clam surrexit è lecto, vt qui apud eum erant, id vix vnquam perciperent: atque in templum ingressus, adeò fores obserauit, vt quid intus ageret, nullus mortalium scire posset. Mansit autem illic vsque, ad preces matutinas: quibus persolutis, si nondum illucesceret, vt fessos nonnihil foueret artus, vestitus parum capiebat somni: idque cum ea silentij grauitate, acsi esset in monasterio. Si necessitas cogeret loqui post primam horam canonicam, (nam ante illam lectioni vacabat) in familiari colloquio fuit gratissimus, & in tractandis disponendisque rebus admodum acutus, prouidus & circumspectus. Qua verò attentione corporis & sanguinis Domini sacramenta tractarit & celebrarit, quibus suspirijs & lacrymis, & quàm spiritu contribulato summo sacerdoti sese maclauerit, id omnem nostram excedit dicendi facultatem. Cùm esset ad mensam, non se duntaxat, sed etiam alios à potu immoderato retrahebat, cæterisque auidè comedentibus, ipse gaudebat cibi parsimonia, magis intentus ad lectionem, quàm semper voluit ad suam mensam adhiberi, quàm ad epulas. Mendici & inopes, quos ille vocabat dominos & fratres, coram illo sedebant in subsellijs, vt posset suis conspicerè oculos, quemadmodum illis ministraretur. In quibus sanè Christū se excipere non dubitās, modis omnibus venerabatur & reficiebat eos. Quòd si plures essent, omnium pauperrimi ad illum introducebantur: nec tamen quisquam eorum, qui foris manebant, absque elemosyna dimittebatur. Ex ijs enim omnibus, quæ mensæ eius inferebatur, tanta copia seruabatur, vt non solum pauperes foris manentes, sed etiam circunquaquè habitantes indè recrearentur. Surgens autem à prandio, reliquum tempus lectioni impendebat.

Vita eius quotidiana institutio.

Vigilia & preces eius.

Vt tractarit diuina mysteria.

In mensa qui se gesserit.

Vt pauperes & mendicos tractaret.

A prandio quid egerit. Post

Post laudes vespertinas, nisi legitimum prohiberet ieiunium, propter eos, qui apud ipsum degebant, cum multa grauitate, omni prorsus vanitate exclusa, etiam cenabant. A Completorio nihil prorsus nisi precando loquebatur. Ea scilicet vitæ eius fuit institutio quotidiana.

CAP. XXV.

INter hæc egregius præsul accuratè perquirebat, quo studio, quæve cautione sacerdotibus, qui in pagis morabantur, subditos baptizarent atque docerent: qua etiam cura & diligentia vasa ad vsum sacramentorum destinata, itemque Missarum vestes atque libros & chrisma tractarent: ante omnia diligenter eis inculcās, vt castitati studerent: vbi etiam hæc subiungere solebat: Sunt quidam ad eum mali demonis fraude occæcati, vt licet flagitiosè viuant, illius sacrosancti cibi & potus perceptione se purgari existiment: sed audiant illi prophetam dicentem: Quid est, quod dilectus meus in domo mea facit scelera multa? Nunquid carnes sanctæ auferent à te malitias tuas? itemque alium: Operiebatis lachrymis altare Domini, fletu & mugitu, ita vt non respiciam vltra ad sacrificium, nec accipiam placabile quid de manu vestra. Quisquis ergo in sordibus est, honorem habeat Deo, nec ausus sit ad eius sacramentum impudenter accedere, donèc pœnitentia expiet immunditiam suam. Accidit tum, vt ob vini penuriam quidam ex aqua vel alio potus genere sacrificium offerrent. Quod vbi ille vir Dei comperit, tantam profudit lachrymarum vim, vt corporis malam valetudinem contracturus videretur. Deindè multa obiurgationis seueritate eos castigans, qui id fecerant, friuolam eorum excusationem, quod vinum non haberent, prorsus reiecit, & nè id porro pratexerent, iussit ad se singulis mensibus duodenas venire presbyteros, atque ex ipsius cella vinaria vinum accipere, & alijs distribuere.

CAP. XXVI.

Cum sic autem pastor egregius gregi suo inuigilaret, nec illos quidè benignitatis & misericordiæ suæ voluit expertes esse, qui aliorum præsulum cura cõtinebantur. Si enim quisquã ex ijs indicasset ei, aliquam se vel in diuinis, vel humanis rebus pati inopiam, magno dolore animi affectus, & verbis & beneficijs eum subleuabat. Quod cum familiares eius sæpè molestè ferrent, dicerentque vnumquenque à suo Episcopo adiuuari debere: ille respondebat: Eleemosyna Græca dictio est, significatque misericordiam, vel opus misericordiæ, possuntque eo nomine quæuis benignitatis opera comprehendendi. Rectè enim ille opus exercet misericordiæ, qui primò seipsum sibi que subiectos in Deo placita conuersatione non sinit egere: deindè cõuenienter illi sententiæ Apostolica, Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes: suos quoque proximos non cessat adiuuare. Cum aliquandò dira fames multos premeret, atque ea causa infinita hominum turba ad beatum Vuolfgangum conflueret, ille accitis præpositis suis, iussit vt è longinquis regionibus venientibus tantum frumenti darent, quantum vellent: ea tamen cõditione, vt domum reuersi, dimidiam eius partem in pauperes erogarent. Nè autem dispensatores eo nomine munera acciperent, terribilibus eos ad egit sacramentis. Contigit tum, mercatorum quosdam causa frumenti cõmendati illac cum alijs transire, vbi sanctus præsul degebat. Mox igitur quædam magni precij vascula pro munere ei mittunt: quæ ille, vt erat iucundo vultu, accipi quidem iubet, sed cibo potuque referta cum gratiarum actione remitti. Addito etiam frumento ea, qua diximus, ratione, hilares illos à se dimittit.

CAP. XXVII.

VT verò sancti Episcopi humanitas & benignitas testator fiat, quoddam eius factum memorabile annotabimus. Intrà urbem Ratisponam semper apud eum pauperes morabantur. Ex ijs ergò vnus in eius cubiculum ingressus, de cortina ad lectum eius appensa partem non exiguam præcidit, & ocys aufugit. Vidit id vnus è familia, eumque insecutus comprehendit: sed quia flagellare eum ausus non erat, ad beatum virum adduxit. Hortabantur, qui aderant, omnes, vt furcifer ille durissimè verberaretur. Sed vir pius, cui derelictus erat pauper, & qui pupillo semper esset adiutor, quasi rhetorem quendam illis repræsentans, hominis suscepit patrocinium, ostenditque illos potius in culpa esse, quibus cubiculi custodiendi cura esset demandata. Indè conuersus ad pauperem: Quid ita, inquit, facere voluisti? Ille tremebundus, diras plagas metuens, respondit se penuria vestis adactum id fecisse. nec teste opus erat, nudata te hominis sermonem confirmante. Tum vir Dei multa misericordia permotus, omnino purgavit eum: Si benè, inquit, vestitus fuisset, haudquaquam hoc se furto obstrinxisset.

A nostra

Tuetur pauperem, qui ei furatus erat

Gal. 6. In annonæ caritate mira eius humanitas,

Liberalitas eius in exteros,

Quorundam temeritatè crassamque errorem castigat.

Malac. 2.

Jerem. 11.

Rurales presbyteros explorat.

Quid in cœna.

DE S. VVOLFGANGO EPISCOPO RATISPONEN.

1101

constituisset Abbatem, non passus est vel illum, vel monachos, eius curæ commissos, vllam victus pati penuriam: sed tum animarum, tum corporum curam gerens, prædia omnia sancto Emmerammo siue à Regibus, siue ab alijs principibus collata, & ab eius antecessoribus vi monasterio ablata, monachorum & hospitem, pauperum quoque & familiæ vsibus deinceps seruitura restituit.

Restituit monasterio omnia, quæ alijs Episcopis ei abutulerant.

CAP. XVII.

Post hæc quoque alia duo virginum monasteria, quorum alterum superius, alterum inferius dicitur, intrà urbem Ratisonensem ad regularis vitæ & disciplinæ normam conatus est reuocare. Canonicum enim institutum sequentes virgines illæ, nihil se illicitum admittere arbitrabantur, si se passim negocijs secularibus immiscerent. Vnde fiebat tamen, vt hac occasione magnam vitæ religiosæ iacturam facerent. Id verò indefinenter considerans beatus antistes, cum longo tempore frustrà illis corrigendis operam nauasset, apud se constituit in aliquo suæ ditionis loco monasticæ professionis virgines collocare, quarum religiosa conuersatione bonisque exemplis aliæ illæ ad eas imitandas inuitarentur. quod quidem etiam sic euénit. Nam cum ad sanctum Paulum Deo sacratarum virginum siue sanctimonialium monasterium instituisset, earum cõtemplatione aliæ mutari cœperunt. Cumque pro ijs sanctus Episcopus multas Deo preces offerret, tam diuina reuelatione, quam humana auctoritate meruit confirmari. De inferiori quidem monasterio eiusmodi ei visio oblata est: Solebat vir beatus tam nocturnis, quam diurnis horis cuncta vrbs monasteria crebrò adire, ibique tum orandi causa, tum etiam explorandi, quemadmodum diuina illic ministeria cultusque diuinus perageretur, aliquandiu hære. Cumque hoc pacto nocte quadam esset in monasterio inferiori, vbi corpus sancti Erardi quiescit, repentinò quodã sopore oppresso sanctus Erardus ei apparet, madida veste indutus, aitque ad eum: Precibus illis, quas Deo pro communi salute iugiter offers, scias me fauere. Itaque sicut ego tuis, ita tu, quæso, meis obsecundes votis. Quòd me cernis madidè tectum indumento, id ea noueris causa accidere, quòd sanctimoniales hic degentes, assiduis quidem me infundunt lachrymis suis, sed ijs infrugiferis, quando quidem iam multo tempore nihil se corrigunt, nihil ab ijs vitijs, propter quæ lachrymas & preces mihi fundunt, abstinere conatur. Tu igitur canonicæ vitæ institutum, quod eis tantæ incuriæ & negligentie occasionem præbuit, in monasticum commuta. Hæc visione sanctus præsul instructus, ad introducendam illic monasticam religionem summo animi studio & deuotione se accinxit.

Nota exemplum reformandi monasteria, vel collegia.

Adit crebrò monasteria S. Vuolfgangus.

Visio eius.

Monastica vita præstior quam Canonica.

CAP. XVIII.

De superiori verò monasterio itidem reformando tali est miraculo diuinitus confirmatus. Cum aliquandò more suo eò accessisset, Missamque celebrare vellet, quasdam sanctorum reliquias, quæ illic celeberrimæ habentur, in eius altaris, in quo sacrificaturus erat, cornu sinistro deposuit. Deindè in orationem se prosternens, ardentissimis precibus à Domino postulauit, quandoquidem secularem vel mundo deditam vitam sinistra, spiritalem dextra significat, si illi placeret Canonicam illic vitam, quæ negligentibus homines sinistrorsum trahit, in monasticam, quæ ad dextram tendit, commutari, vt id ea ratione significet, testatumque efficiat, vt ante peractum sacrificium, eas reliquias à sinistro cornu transferat in dextrum. Ijs precibus absolutis, Missam celebrare incipit, atque sub ipso sacrificio absque vllò humano contactu reliquiarum illarum à sinistra in dextram altaris partem diuinitus transferuntur. Eo viso miraculo, gratias agit Deo, & sine vlla hæsitacione illic quoque vitam monasticam instituit.

De Canonica vita prolapsa à statu suo, hæc accipe.

Insigne miraculum.

CAP. XIX.

Ad has autem reuelaciones accessit etiam humanum auxilium. Eo enim tempore, quo hæc gerebantur, Henricus, Cæsaris Henrici pater, Bauariæ obtinebat principatum. Is cum sedulus & sollicitus esset cultor diuinæ religionis, id officij beato Vuolfgango tum petendo, tum imperando demandauit, vt in supradicta puellarum monasteria monasticæ vitæ disciplinam inueheret. Hac ergò illi accedente auctoritate & voluntate principis, vir Dei tanto studiosius, quãto maiori fretus facultate in id incumberebat, vt in omnibus virginum monasterijs, quæ in ea vrbe vel sub ipsius, vel aliena ditione essent, (Duo enim illa iam crebrò memorata, Ducis: tertium verò, quod est sancti Pauli, Episcopo suberat) vnã eandemque sanctitatis regulam ac disciplinam institueret. Intantum autem, gratia diuina largiente, & beato Vuolfgango

Laus Hærici Ducis Bauariæ.

Reformat virginum monasteria sanctus Episcopus.

Brigida Du-
cis, Bauariae
filiâ, sit fan-
ctimonialis

Exod. i. &c.

corrigentē, in ijs sanctimonialibus religio & studium castitatis, viteque regularis professio increuit, vt Dux memoratus, diuino punctus amore, filiam suam Brigidam earum collegio adiungere non dubitaret. Atque etiam in hunc vsque diem, beati viri meritis suffragantibus, talia apud eas vigent virtutum incrementa, vt inter ceteras sanctimoniales tanquam specula quaedam sint. Idem potest etiam de sancti Emmerammi monachis dici, quandiu quidem Ramuoldum habuere Abbatem, quem sanctus Episcopus illis praefecerat. Sed illo decedente, alijsque quos ille instituerat, idem eis euēnit, quod filijs Israel, quos post obitum Ioseph dura seruitute Aegyptij oppresserunt. Itā enim & hos monachos multi mali praepositi cum omnimoda religioſa vitæ profligatione contriuerunt. Sed his omissis, ad rem redeamus.

CAP. XX.

Vitâ Canonicorum reformat S. Episcopus.

Cum eo, quo diximus, modo sanctus Vuolfgangus in monastica vita instituenda defudasset, non minori studio se accinxit ad Canonicæ vitæ iura & instituta reformanda. Ea antecessoris sui Michaëlis mala valitudine destituta & labefactata vt vidit, multa sagacitate & industria instaurauit: primū quidem in id intentus, vt haberent Canonici quæ ad victum vestitumque sufficerent: deinde, vt post se custodes idoneos illis prouideret: tum quoque, vt simul in refectorio ederent, & extra claustrum horis incongruis nē exirent, neque silentij disciplinam negligerent. Iuniores voluit scholæ studijs interesse, seniores psalmodiæ, lectioni, orationi vacare. Atque vt adulescentes magis feruerent ad capeſſenda studia liberalium disciplinarum, crebrō illorum tabulas vel ceras inspexit. Plerosque ex illis, ad discendum incitabat beneficijs, desides & negligentes obiurgabat.

CAP. XXI.

Plebs miro studio ad eius conciones coaſuit.

Vis & efficacia concionū eius.

Itā autem monasticis & interioribus siue vrbanis rebus rectē atque ordine constitutis, prudēs & circumspectus Dei cultor nequaquam exteriorum curam neglexit, sed sicut oppidanis & cœnobitis optimas proposuit institutiones, itā etiam totam perlustrans diocesim suam, omnes salutiferis concionibus erudiebat. Adeoque cum Missarum erat solennia celebraturus, plebem assuefecit confluere ad ecclesiam, vt solennibus diebus vix ædium custodes domi relictī viderētur. Ad mellitas enim conciones & exhortationes eius sexus vterque certatim aduolabat, caelestium aromatum suauitate illectus, perindē vt apes mellis allicit odor. Quibus pius ille pater & pastor modis omnibus prodesse, seseque ad eorum caprum & vtilitatem accommodare desiderans, in proponendis regni caelestis sermonibus hauquaquam vti voluit perplexis & sophisticis sententijs: sed itā melliti oris dulcedinem ineffabili quadam seueritate & grauitate temperabat, vt simplici & optimo dicendi genere cuiusque intimas cogitationes attingere videretur, atque ea ratione ex auditorum oculis lachrymarum imbres eliceret. Eam enim spiritus sanctus ei contulerat gratiam, vt qui concionantem eum attentē audirent, aut rarō, aut nunquam siccis oculis ex eius concione abcederent.

CAP. XXII.

Vide malignā maligni demonis.

Magna efficacia precū S. Vuolfgangi.

Quo insigni Dei beneficio pro sua malitia afflictus humanæ salutis inimicus, malignitatem & inuidiam suam, quæ eum perpetuō cruciat, quibus poterat viribus in illum beatum antistitem declarabat. Cum enim aliquandō in vrbe Ratisponensi suo more ad populum concionaretur, malignus demon derēpente concitauit aëra, excitauit turbinem & miram perturbationem, vnde sequebatur cōfusus populi clamor & murmur: in ipso quoque ecclesiae tecto ingentem effecit fragorem, atque intrā ipsius templi parietes sparsit puluerem, & quorundam oculis tetram offudit caliginē. Quibus rebus abimprouisō accidentibus plebs perterrita, immō penē mentis inops effecta, coepit vltro citroque curſitare, incerta quam in parrem tutius posset descedere. Interim verō audiebantur hincindē id genus voces: In vrbe grassatur dirum incendium, Populo in seditionem concitato multi iugulantur. Cumque in eiusmodi sedandis vocibus multum esset operę positum, nec tamen quicquam effectum, tandē illi, quos suis praestigijs ludificabat improbus satan, adeo è templo certatim aufugerunt, vt vix pauci relictī viderentur. Tum verō Episcopus, quē eius tempestatis commotio non latebat, in has erupit voces: Domine Iesu Christe, adsis nunc ea, qua soles, benignitate & gratia fidelibus tuis, vt videant gloriam tuam, & reterrimi demonis ignominiam. Ea verba mox secuta est serenitas aëris, & serenitatem populi in templum recursus. Cui tum venerabilis antistes sacrae doctrinæ sermonem imperties, sancto

A nostra igitur liberalitate, licet serò, accipiat vestimenta: quòd si verò etiam vestitus tale quid posthac perpetraverit, poenas dabit. Ijs verbis non solum commotos familiarum animos sedauit, sed etiam ad præstandas eleemosynas eos incitauit.

CAP. XXVIII.

Diximus iam non nihil de misericordia, humanitate & con dolentia beati viri. His subiungimus quædam, vnde possit animaduerti ingenij eius acumen in hæreticis confutandis. Sicut enim ab exordio nascentis Ecclesiæ non defuerunt, quorum linguis malignus dæmon aduersus catholicam fidem oblatrando, loqueretur vanitatem: sic diuina agente prouidentia nec illi desiderati sunt, qui sanctæ fidei defendendam susciperent veritatem. Itaque hæreticus quidam hac ratione conabatur euincere, verbum carnem factum non esse: Si verbum est, inquit, factum non est: si factum, non est verbum: pergebatque multa loquacitate id adstruere. Contigit tum eò accedere beatum Vuolfangum. Eum rogat Otho Imperator, vt respondeat homini. Ille, vt erat humilis & modestus: Monasticum, inquit, habitum ferimus: contendere nobis non licet. Mox hæreticus maiori pernicacia repetit verba, quæ diximus. Tum vir Dei non ferens Christi iniuriam, compulsus ait: Quandoquidem non spiritali, sed carnali curandus es pharmaco, dic mihi, Quid est Accidens: ille arrogantisimè respondet: Accidens est, quod adest vel abest præter subiecti corruptionem. Rursumque præsul, * Ecquid est, inquit, formarum accidens? Ibi ille, diuino, vt credimus, iaculo cõfossus, obmutuit. Episcopus verò ab Imperatore & alijs rogatus, licet multum recufaret, quòd impeditiori esset lingua, succinctè ex pediuuit: Accidens, inquit, est quadriforme. Vnum, quod nec accidit, nec recedit, vt incuruum aquilæ rostrum. Alterum, quod accidit & recedit, vt somnus & saturitas. Tertium, non accidit quidè, sed tamen recedit, vt infantia & pueritia. Quartum, quod accidit, nec recedit, vt senectus & canities. Ità ergò filius Dei, qui est virtus & sapientia Dei patris, cui nihil est impossibile. Sed eiusmodi, oculis fidei contuenda sunt. Vt enim beatus Gregorius ait, Fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentum. His atque alijs salutaribus verbis vir sanctus ad eò conuiuuit corda audientium, vt ille filius Belial pro errore satisfaciens, ab egregio doctore veniam petierit. At ille promptior ad ignoscendum quam vlciscendum, multam ei irrogauit, & nè prophanum illum sermonem vnquam iteraret, sub Christi reificatione & sub anathemate ei interdixit.

CAP. XXIX.

Hoc loco etiam dicendum nobis videtur, erga Boemorum gentem vt se gesserit. Erant Boemi tum recens ad fidem traducti, & dæmonum simulacra abiecerant illi quidem, sed tepidè: vt verò colenda esset Christiana religio, quandoquidem pastore destituti erant, prorsus ignorabant. Rogabant tum Othonem Imperatorem, qui diuinæ religionis erat cultor præcipuus, clarissimus Dux Henricus & alij fideles, vt quod apud illam gentem inchoatum esset, pro Dei amore regia auctoritate absoluerent curaret. Ille tam sanctis precibus libenter annuit, sed quòd Boemia ad Ratisponensis Ecclesiæ parociam pertineret, nihil absque eius Episcopi consensu effici potuit. Misit igitur Imperator legatos ad Episcopum, orans vt pro parocia acceptis prædijs, ipsi liceret in Boemia Episcopum curare instituendum. Eo nuncio accepto exhilaratus vir Dei, cum suis proceribus deliberauit, quid esset Imperatori respondendum. Illis dicentibus, nè precibus eius consentiret, respondit vir beatus: Videmus preciosam margaritam in huius prouinciæ humo reconditam, quam nos non comparabimus, nisi distractis rebus quibusdam. Itaque audite, quæ dicturus sum: Equidem & me & mea omnia libens impendo, vt illic domus Dei, corroborata Ecclesia, stabiliatur. His dictis, renunciauit Imperatori, se assensurum precibus eius. Cumque tempus permutationis aduenisset, tam promptum se exhibuit, vt priuilegium ipse composuerit.

CAP. XXX.

Prophetiæ spiritum ei non defuisse, vel ex ijs solis satis constat, quæ de præstantissimi Ducis Henrici liberis prædixit. Cum enim ad eum ob impertendam benedictionem, vt crebò solebat, adductus esset, speciosissimam eius prolem Henricum, qui postea Dei nutu factus est Imperator, Regem appellauit, fratrem eius Brunonem vocauit antistitem: sororem eorum natu maiorem, Reginam: minorem, quam ipse baptizauit, & de sacro fonte suscepit, Abbatissam nominauit. Hæc verò, & multa alia,

A a a a

quæ

Hæretici in epra ratiocinatio.

* legendum videtur, Sed quod duplex est accidens.

1. Cor. 1.

Corrigit vir sanctus loquentem hæreticum.

Boemi in religione rudes adhuc.

Boemis consensente viro Dei datur Episcopus

Prophetica S. Vuolfangi prædictione.

Hinc apparet
Author huius
historia vixisse
B. Vuolfgangi
atque.

quæ ab ore eius accepimus, sic euenisse videmus, vt ab illo prædicta sunt. Alio tempore cum vir sanctus sub vesperam in pagum Eglolfeshaim venisset, per legatum suum iussit indicari, si qui in vicinis locis confirmari vellent, vt quamprimum ad ipsum accederent. Legatus mox exequi iussa volens, festinat ad sternendum equum suum. Eum verò ablatum cernens, incredibili coepit mœrore affici, nesciens quid ageret. Cupiebat enim ocyus efficere, quod iussus erat: sed aberat facultas, cum nec spes affulgeret alterius obtinendi equi, nec vires suppetere, vt pedes tam breui temporis spatio id, quod Episcopus mandarat, conficeret, maximè quòd humus imbribus immòdicis irrigata, difficile præberet euntibus iter. His ille angustijs aliquandiu agitatus, tandem concepta in Deum fiducia, statuit pedes exequi, quod Episcopus præceperat. Cum igitur in obscura nocte huc illucque graderetur, & in via lutulenta sæpius laberetur, ita exclamauit: Miserere mei Domine, miserere mei, & tu mi domine Vuolfgangi, attendens quantum laboris perpetior, dum tua iussa capessò. Cumque identidem hæc repeteret gemebundus, vidit cominus caballum quendam, freno & ephippio instructum, adstare. Existimans autem illum non sine aliquo sessore illic subsistere, diligenter circumspexit num quis illic adesset: simul etiam exclamans, vt si quis adsit, sese declaret. Sed cum diu clamanti nemo responderet, conscendit equum, & sui Episcopi iussa excurtus est. Altera luce multis ad percipiendam ab Episcopo confirmationem conuenientibus, inuentum equum legatus omnibus ostendit, diligenter inquirens, quis eius herus esset. Sed neque tunc, neque postea repertus est vllus, qui eum suum esse diceret. Inde verò colligebant tum legatus, tum alij, quanta diuinitus esset collata gratia beato Vuolfgangi, qui ipsum inuocantes etiam absens adiuuare posset.

CAP. XXXI.

Per flumen
cum suis
Iesus transit.

CUM Otto secundus Imperator ob illatam ipsi iniuriam, Franciam hostili animo & manu ingressus, Lutetiam usque peruenisset, in reditu ad fluuium quendam peruenerit, cuius aquæ intumuerant, ita vt multi illic submergerentur. Vbi verò beatus antistes cum suis eò peruénit, tam præsentis periculo commotus, suspexit in caelum, & tum sibi, tum suis benè precatus atque benedicens, iussit suos incunctanter transire flumen. Sed illis adhuc cunctantibus, & Francis interim à tergo acriter instatibus, ille primus in nomine Domini, quod semper in eius versabatur ore, fluuium ingressus, suos animauit, nec quisquam eorum vllum expertus est periculum. Tum verò omnes id admirantes, præ gaudio in Dei laudes eruperunt. Sed vir humilimus, nè id in publicum efferrent, obnixè eos rogauit.

CAP. XXXII.

Sanat diuinitus
mullatum.

ALIUD hinc eius subijcimus factum memorabile, vnde subditi discant parère præpositis suis. Cum aliquandò de diuina religione suo more necessaria quedam conferret cum clericis suis, vnus ex illis (Bussò is dicebatur) parùm cautè respondit. Cui vir sanctus ex naturali habitudine subirascens, ei dolorem oculorum imprecatu est. Mox ille grauiter doluit oculos: sed cum postea eum sanctus vir in choro sedentem videret operto capite, vt solent qui ex oculis laborant, misericordia motus, accedit ad eum, rogat quid molestiæ patiatur. Ille dicit se malè habere in oculis, & humiliter eius benedictionem expetit. Misertus ergò eius vir pius, oculos eius consignat, & dolor omnis abscedit. Sed nè ea res diulgaretur, tanquam remedij causa iussit eum faciem abluere.

CAP. XXXIII.

Eccè modestiam
sancti viri, in curanda
demoniaci.

SEDENTE quandoquè beato Episcopo apud cœmèrarios in sancti Pauli monasterio, mulier quedam dæmoniaca ad eum adducebatur. Ea simulatquè in eius conspectum venit, humi collapsa, coepit miserandum in modum diuexari. Tum vir sanctus suspirans, ait ad eos, qui illi aderant: Si quidè dignus ego essem quippiam ab omnipotente Deo impetrare, nihil propensius ab eo peterem, quam vt hoc plasma suum velit à mali dæmonis infestatione liberare. At nos hoc illis relinquentes, qui digni sunt, vel psalmos aliquot præ commiseratione interim depromamus. Mox coepit dicere psalmos quosdam, & pro illa misera supplex orare. Illa verò tanquam dormiens iacebat, sed ita tamen, vt membris omnibus contremisceret. Absolutis precibus, dicit ad circumstantes: Domum illam hinc abducite, & si possit capere, cibum illi offerre. Parent illi, comedit illa, & mox restituitur sibi. Alia quoquè dæmoniaca ei oblata est: sed ille humanam gloriam fugiens, ait ad eos, qui illam adducebant: Cur a gromos vestros ad me apportatis? Ducite eam in templum, & orate pro ea: fortassis Dominus exaudiet

vos

Aliam curam
demoniacam.

vos. Ducunt illi eam in ecclesiam, sed quòd hora opportuna esset offerendi sacrificij, ipse illos secutus, Missam celebravit. Peracto sacrificio, omnes, dempta illa demoniaca, exierunt è templo: at tamen vnus è capellanis, clam se abscondit, scire volens, quid vir sanctus acturus esset. Ille verò post breuem orationem cœpit egredi. Tum illa damoniaca, suo more debacchans, ei se opposuit. At ille Domino confidens, tanquàm percussurus eam, brachium extendit, clam interim dicens, Exi, nequissime. Mox, vt fassus est ille, qui vidit, intolerabilis extitit fœtor, & mulier confestim liberata cecidit, & Deo gratias egit. Porro sanctus Episcopus egressus foràs, dixit ministris: Fœminam hanc quamprimùm è templo educite, & si velit, cibum ei præbere, pariterque dicite, nè sit ausa posthac ad nos tali ex causa accedere. Qua re satis ille declarabat, quantoperè omnem inanem gloriam declinaret, mâlens interdùm quandam præ se ferre asperitatem, quàm se hominibus venditare.

CAP. XXXIII.

Nec hoc prætereundum putamus, quod eius accidit Vicedomino, cuius supra quoque meminimus. Præcipua ille beati viri familiaritate fruebatur, neque id immeritò, quippè qui cum multo fidei profectu ei se obsequiosum præberet. Cum ergò ille esset in vrbe quadam æstiuo tempore, tonitrua & fulgura extiterunt intantum, vt etiam ipse beatus Episcopus & qui cum illo erant, terrore affecti, multo precandi studio sese communirent. Interea sæuiente ea tempestate, tam immanis quidam fulguris ictus insonuit, vt eius, in quo erant, domicilij murus magna ex parte scinderetur. Ea re adèd exanimatus est Vicedominus, vt, qui illic aderant, eum aut mortuum putarent, aut ilicò moriturum. Præsul autem appræhensa manu eius, erexit eum, admonens vt viriliter ageret, & confortaretur in Domino. atque irà semiuiuum restituit sanum. Is ipse Vicedominus postea serenissimi Regis Henrici opera, factus est Magdeburgensis Archiepiscopus.

CAP. XXXV.

In Rubilocensis Ecclesiæ territorio quidam diuturno vexatus morbo, integro ferè anno cibum omnem fastidiuit, ità vt alimenta saluti reparandæ accommoda percipere non posset. Misit igitur nuncium ad beatum Vuolfgangum, petens obnixè ab eo remedium aliquod sibi adhiberi. Sed vir Dei omninò recusauit, dicens se longè meritis inferiore, quàm vt tale aliquid possit efficere. Interim dum & popularem vult vitare auram, & hominem adiuuare cupit, tanquàm pro alijs causis offert Missæ sacrificium, & per fidelem presbyterum ægroto illi Dominicum corpus transmittit. Quo ille percepto, paulisper obdormit: deindè cibum potumque cum accepisset, rursus somno corripitur: sicque & mentis & corporis recuperata sanitate, gratias agit Deo, ac deinceps incolumis permanet. Hic si ego commemorare velim, quàm multi, quibus ille manum imposuit, quique benedictum ab eo panem gustarunt, à morbis curati sint, tædium fortassis lectori allaturus sim. Ijs igitur omisiss, ad eius è vita excessum transeamus.

CAP. XXXVI.

Igitur post multa pietatis & iustitiæ opera, quibus Deo placere contèdebat, & suam gubernare Ecclesiã, venerabilis præsul Ratisponæ manens, rerum necessitate poscente, ad Orientalem Bauariæ regionem decreuerat proficisci: sed febris correptus, eam corporis malam valetudinem vigilijs, precibus & ieiunijs, tanquàm futurorum præscijs, studuit anteuertere, ità vt, quicquid habere posset, per manus pauperum in Christi gazophylacium transmitteret, precibusque sedulis Domino vitæ suæ exitum commendaret. In dè per Danubium proficiscens, vbi ad eum peruénit locum, quem *Poppingam vocant, vltèrius progredi non potuit, quòd iam tempus resolutionis eius instaret. Cumque diuinitus intelligeret citò euentura, quæ olim in visione ei prædicta fuerant, iussit se deferri in beati Othmari oratorium, quod illic erat, & ante eius aram deponi. Id cum factum esset, nonnihil conualescens resedit, primumque per confessionem sese expiauit: deindè omnes, qui aderant, de fide, spe & charitate sectanda, luculenta oratione admonens, eos, omnesque ipsi commissos, cum suspirijs ab imo pectore adductis, Deo & sanctis eius commendauit. Post accepto viatico, humi se prostrauit. Cumque æditui & cubicularij eius, omnes è templo, præter eius familiares, vellent eijcere, vir Dei illos prohibuit, aitque ad eos: Aperite ostia, nec quenquam ingredi volentem excludite. nos enim mortales homines, non nisi malefactis erubescere debemus. Mortis autem debitum necessariò soluendum nobis

bis est. Itaque cum etiam Christus ipse, qui nihil morti debuit, penè nudus in Cruce mori non erubuerit pro humani generis salute, adspiciat quisque in morte nostra, quid reformidare & cauere debeat in sua. Deus verò pius & bonus misereri dignetur & mei miseri peccatoris. nunc mortem obeuntis, & omnium id cum timore & humilitate adspiciantium. His dictis, reuerenter oculos clausit, & tanquam sopori sedans, in pace quieuit, animamque felicissimè in cælum transmisit, pridè Calendas Nouembris. Manè alterius diei exequias funeri apparantes, angi animis cœpère, videntem possent obtinere Episcopum aliquem, qui funus celebraret: Et ecce commodum superuenit Hartuuius Salisburgensis Episcopus, & Aribon Comes, vir Dei inter laicos clarissimus. Eos aduenturos nocte superiori beatus Vuolfgangus significarat, post longa silentia & quandam morbi remissionem, ad adstantes subito dicens: Repurgate domum, præparare hospitium. venient enim hodiè ad nos hospites boni. Vera autem me dicere hoc signo cognoscetis: Nauis, qua uehebantur bona Hartuuii Archiepiscopi & Aribonis præfecti, in Danubio naufragium perpeffa est: sed Dei benignitate homines seruati sunt, iidemque domini mox post obitum meum huc accedent. Hoc quidem ita factum est, & ab illis ipsi & multa populi fidelis turba sacrum corpus septimo ab obitu eius die Ratisponam honorificè est translatum. Vbi cum ad sanctum Petrum esset exceptum, & vigiliarum Missarumque celebrationibus anima Deo commendata, admodum reuerèter corpus per cuncta vrbs monasteria circumtulere, ad extremum illud inferentes in cœnobii beati Emmerammi, quem, dum in humanis esset, præcipuo honore habuerat. Ibi Missarum solennijs & exequiarum officijs ritè peractis, præclare atque honorificè tumulatum est. Fuit vir sanctus ordine * duodecimus Ratisponensis Ecclesiæ Episcopus. Post eius obitum multis Dominus miraculis declarauit, eum se collocasse cum principibus populi sui.

CAP. XXXVII.

eorum autem miraculorum quædam non sunt in scripta relata. Quæ autem fidelium relatione comperta sunt, ex ijs nonnulla referemus. Hoc verò in primis dicendum venit, cum prouinciales vnà cum ciuibus Ratisponensibus meliorem atque augustiorem vellent basilicam construere, (prior enim ex lignis condita erat) & iam muri extruerentur, quendam tum adductum esse dæmoniacum, eumque artifices misericordia permotos, in eo loco, vbi sanctus præsul spiritui, exhalarat, prostrauisse, moxque eius meritis curatum esse. Deinde verò locum illum à diuersis malè habentibus frequentatum, multosque sanatos esse.

CAP. XXXVIII.

Homo quidam pauperulus, ob multa admissa flagitia in vtroque brachio circulis ferreis constrictus, quæ res acerrimos quotidie dolores ei afferebat, cum multa sanctorum loca ob eos tollendos dolores & crimina expianda adijisset, tandem sancti Adelberti meritis vnus brachij ferreo ligamine est absolutus: alterum verò ablatum est ei, Ratisponæ ad beati Vuolfgangi monumentum oranti.

CAP. XXXIX.

Henrico Regi, antequàm esset Imperator, sanctus Vuolfgangus apparuit dormienti. Videbatur ille sibi in sancti Emmerammi ecclesia esse, atque orandi causa beati Vuolfgangi adire sepulcrum. Ibi verò Deum & sanctum Vuolfgangum orans, visus est sibi videre eum adstare, & hunc in modum ipsum appellare: Adspice diligenter characteres in muro, qui est apud tumulum meum, exaratos. Vidit ille, nec aliud legit, quàm, Post sex. Expergefactus verò, summopere incumberebat in earum dictionum apprehendendam significationem. Primum igitur suspicatus se post sex dies moriturum, multa largitus est pauperibus. At sex euolutis diebus, cum nihil in corpore sentiret molestie, ad sex menses pertinere arbitratur, tumque se obituum credebat. Sed neque tum malè se valere sentiens, ad sex annos earum dictionum significationem retulit. Porro autè etiam sex annis iam exactis, septimo anno à Pontifice Maximo Imperator vnctus est. Atque tum demum animaduertens, quid sibi ea verba vellent, gratias egit Deo & beato Vuolfgango, qui ipsi reuelare dignatus esset ea se dignitate potiturum.

CAP. XL.

Cæcus quidam apud beati Vuolfgangi sepulcrum diutissimè orans, repente lumen recepit. Alio tempore mulier ægrota spe salutis obtinenda à suis deportata est in beati Emmerammi martyris ecclesiam. Vbi cum illa ad sanctorum aras reptando potius,

Suauius & tranquille reddit Domino spiritum.

Hartuuius Episcopus Salisburgensis.

Transfertur sanctum corpus eius Ratisponam.

In hoc numero mentum esse sentio.

Dæmoniacus liberatur.

Ferrea ligamina dissoluantur.

Visio S. Henrici Imperatoris.

Is Imperator Romæ inungitur.

Cæcus recipit lumen.

potius quàm incedendo, sedulis precibus eorum expeteret suffragia, tandem vel labore, vel morbo defatigata, apud beati Vuolfgāgi tumultum humi resedit. Cumque & animo & corpore depressa, eius meritis & precibus sibi peteret opem ferri, subito contracta membra soluta sunt, tantaque vi separata, vt sanguis indè in humum dimanaret. Primùm igitur territa mulier, exclamare cœpit præ timore: deindè exiliens sana, gratias egit Deo & beato Vuolfgango. Alius quidā grauissimè laborans, orandi causa venit ad beati Emmerammi ædem. Cumque diu pro sui liberatione rogaret, sanctorum merita implorans, tandem iuxta beati Vuolfgangi tumbam felici oppressus somno, virum quendam statura procèrum & canitie venerabilem, adstātem videt, eumque sibi audit dicentem: Quid tu hęc agis, aut qua causa huc venisti? Responderet ille: Miser ego, mi domine, huc adueni salutis impetrandæ causa, qua multos iam annos careo. Tum heros venerabilis virga pastoritia, quam tenere videbatur, eum attingens: Surge, inquit, ocyus. sanus enim effectus es. Confestim ille, qui iam exanimis ferè iacebat, per merita beati viri morbo liberatus exiit, & præ gaudio clamitans, qua potest virium facultate, Deum & sanctum Vuolfgangum laude & prædicatione effert.

Contracta sanatur.

Alius æger curatur.

SERMO DE TRANSLATIONE EIVSDEM
SANCTI EPISCOPI, AB ALIO QVODAM EDI-
tus: cuius stylum non mutauimus. Est in antiquis MS. codicibus.

Rasentis diei festiuitas ad virtutum nos accendit gaudia. Hodiè nanque beatus pater Vuolfgango de terra leuatus, & inter sanctorum numerum adscriptus, pietati radicare & fructificare virtuti nos admonet: vt de terra, cui dictum est, Terra es, & in terram reuertèris, liberati, vtilitate suadente, amore cogente, humilitate leuante, labore comitante, virtute ducente, ad spirituales beatitudinis æternæ mansiones peruenire mereamur. Nos enim non impedit possibilitas, si plena tantùm charitatis nos excitauerit voluntas. Hodiè de mortuis ad viuos redijt, qui mortuis nunquàm, sed viuis, studuit operibus. Redijt ex mortuis viuis. Viui, gaudete. reddidistis enim ex vestro numero, qui viuentium iurè magnificatur obsequio. Sed qui mortui? Preciosa, inquit Dauid, in conspectu Domini mors sanctorum eius. Hodiè in columna nubis & in flamma ignis de terra Aegypti beatus pater Vuolfgango transijt, cum de sepulcri tenebris & de corruptionis angustijs exiens, inter cælestes nubes, & igne fornacis comprobatos, corpore ac spiritu confors inuentus est. Hodiè terram repromissionis intrauit, quandò de sepulcri angustia terram repetebat viuentium, iure possidens hæreditario plagā, quam prostratis vitijs, per virtutis obtinuit victoriam. Hodiè Iericho destructa, locum habitationis verus intrauit Israëlita, cum defectu totius discisso corporis, corpus possidet locum lucis. Si reuerenter attenditis, rotius sanctitatis lætabunda solennia beatus pater Vuolfgango præsentis die nobis repræsētat.

Gen. 3.

Psal. 119.

Iosue 6.

Natiuitas est, cum terræ visceribus reclusus, ad lumen de tenebris renasci meruit. Circuncisio est, cum in consolatione multorum, vnum corpus reliquiarum incisum est. Apparitio est, quia post multa temporis interualla sanctum hodiè mūdo corpus apparuit. Purificatio est, quia manibus pontificalibus membra lota, nitore æterni purificationem consecuta sunt. Cœna est, quoniam ad se suspirantium translatus hodiè refecit desiderium. Pascha est, eò quòd de mortuis transiit ad viuos. Ascensio est, quia de inferioribus terræ visceribus, sancti altaris summitatem ascendit. Paradisus est, cum tam dilectæ solēnitatis gaudio diuina nos hodiè cōsolata sit pietas. Tantæ quippè solēnitatis accendatur lætitia, vt deuota Domino præparemus seruitia.

Redit ad memoriam beati Ionæ prophete mirandum venerandumque exemplū, quemadmodum in mare proiectū piscis ille deuorator absorbuerit, Deoque postea iubente, ventris infernalis sepulcrum mortuum reddiderit. Quid hoc, quæso, docet exemplum? Vuolfgango, est iste deuoratus, quem communis naturæ cetus, mors scilicet naturalis, absorbuir ad tempus: sed hodierna die, Christi volente gratia, mundo vir sanctus ex ventre terræ redditus est. Ad tempus enim inter mortuos virtute viuum retinens, multis hodiè sæculorum scitibus iustas iniustæ præsumptionis pœnas dedit.

Ionæ 1.

Gen. 49. S. Leo Papa eleuat factū corpus S. Vuolfgāgi. Hodiē patriarchæ Jacob benedictio dedit effectum, eum leonis de tribu Iuda ca-
tulus Leo Papa ad prædam ascendit, & Leoninis effossum manibus beatum Vuolfgangum, deprædato tumulo, lætus victor transtulit. Transtulit confessor confessor-
rem, sacerdos sacerdotem, Papa pontificem, pius pium, dilectus Deo comparem. Victor victorem terrenorum transtulit: iacentem in tenebris luci reddidit: quia ve-
ræ lucis eum amatorem nouit. Dat alter alteri testimonium: ille diligens leuandū, ille leuatorem.

for. * vac- remur. Memoriam igitur tanti talisque patris * venerantes, agendam exemplorum eius lumine, luceatque cordibus nostris virtutum eius radius: vt non tantum corpore inter-
ferimus tantæ solennitati, sed & mentis intentione. Hortetur etiam hodiernæ festi-
uitatis nos amor & timor. Amor pro patre, quia de eius gloria gaudemus: timor pro
pastore, quia pietatis præcedentem gressibus, nullis meritorum assequimur vestigijs.
Laudemus eum, qui fecit illum laudabilem: quodque ipse dignis consecutus est me-
ritis, & nos eius precibus assequamur, præcedentis insistentes vestigijs. Attendamus
Ephes. excitantem, qui dicit: Exurge qui dormis, exurge à mortuis, & illuminabit te Chri-
stus. Quam vocem quia beatus pater Vuolfgangus non surdus auditor audiērat, sed
cordis oculos à somno acediæ manu sollicitudinis castigabat, à mortuis exurgēs ope-
ribus, vitæ immortalis particeps effectus est.

Nullū tem- pus ocio transmit- tendum. Et nos quoque tanti patris accensi exemplo, torporem negligentia spernentes, san-
ctarum vigiliarum studijs insistentes, illuminationem celestem crebro cordis im-
petremus clamore. Peccator es? clama, vt salueris. Iustus es? clama, quō salueris.
Tribulatus es? posce leuamen. Securus es? gratias age. Non fit tempus, quod vacet
negligentiæ: sed insumatur labor continuus pijs operibus, & in omnibus, quæ agi-
mus, laudetur Dominus. Sit nobis ante oculos labor pij patris: sit ante oculos mer-
ces laboris. Suo nanque corpori non pepercit, vt animam saluam faceret: & deli-
cias paruipendens corporeas, societates promeruit Angelicas. Iste labor, merces
ista: felix labor, & merces felicior. Aestimare ergo, quanti sit apud Deum meriti, qui
vt patefaceret dignitatem, quam in cælo habet eius anima, terram de terra leuari vo-
luit laudis gratia.

HISTORIA SANCTÆ NOITBURGIS VIR-
GINIS, EX QVODAM EGREGIO MS. CODICE.

per F. Laur. Surium alio stylo succinctè descripta.

31. Octobr. Iste Pipinus fuit Caroli Marcelli pater.

Plectrudis exruit Co- loniæ vir- ginum mo- nasterium.

Grimoald^s interficitur.

Iohan. 14.

VIT apud Francorum gentem Pipinus, Ansigisi Ducis filius, equitum magister, siue, vt tum dicebatur, Maior domus. Is in matrimonio habuit fœminam nobilissimā Plectrudem, ex qua suscepit duos filios, Drogonē, quem Campanis Ducem dedit, & Grimoaldum, quem regie aulae præfecit, vt is quoque ea causa Maior domus sit appellatus. Cum autem animū ad Alpaidem pellicem ad-
ieciisset Pipinus, Plectrudis eius legitima coniū cum mul-
tis opibus Coloniam Agrippinam se contulit, atque illic in honorem sanctissimæ matris Dei insigne virginum mo-
nasterium condidit, idēque amplissimis muneribus auxit
& dotaui, cum neptē sua Noitburge virgine religiosè & piè viuens. Quam quidem
virginem Noitburgem cum illa sanctè insitueret & educaret, filij eius Drogo & Gri-
moaldus volebant puellam cuidam nobili despondere, nisi morte impediti essent:
alter quidem febre abreptus, alter à Rangario quodā, apud aram S. Lamberti orans,
crudeliter interfectus.

Sed quod illi facere non poterant, cognati virginis exequi constituerunt. Id verò
vbi illa apud materteram suam Plectrudem degens percepit, prorsus abnuic: mor-
talesque sponfos omnes fastidians, totam se ad deprecandum Dominum contulit:
confidensque sermoni eius, quo ait, Quodcunque petieritis patrem in nomine meo,
hoc faciam: obnixè illum rogauit, vt prius ipsam à vita tolleret, quam sineret vim à
cognatis perpeti, Magna sanè & eximia virtus in tam delicata & nobili puella, vt flo-
rente atate, Christo immortalis sponso, cuius ardebat amore, regnū mundi & omnē
eius ornatum atque oblectamenta longè posthaberet, Christusque ei vita esset, &
mori

DE S. NOITBURGE VIRGINĒ.

III

mori lucrum. Nec defuit Christus deprecanti, qui nunquam deserit sperantes in se: sed incontaminatam atque sanctissimam animā eius ex huius vitæ laboribus & angustijs ad se in suum regnum celeriter euocauit. Porro ipsum etiam exanime corpus cohonestauit insigni miraculo, duobus luminaribus, altero ad caput, altero ad pedes eius diuinitus ardentibus: fortassis significare volens, quā illa fuisset intellectu excellenter illuminato, & affectu repurgato. Solet enim in diuinis literis per caput intellectus, per pedes affectus accipi. Ad tam diuinum autem & inusitatum spectaculum populus frequens vndique accurrit, & plerique eius matertera illud indicarunt.

Ea verò cum suis aduolat, videre cupiens tantum miraculum. & lætatur quidem singulari Dei beneficio, sed non minus dolet tam repentino sanctæ ac Deo dilectæ virginis decessu. Manant ab oculis lachrymæ, rebus planè contrarijs, gaudio & mœrore eas exprimentibus. Accedebat certè nouus hic dolor ad superiores eius calamitates multiuariasque afflictiones, orbitatem mariti Pipini & duorum filiorū Drogonis & Grimoaldi. Vnicum solatium in Noitburge relictum videbatur, quod cum illa extincta pariter ablatum est. Sed probabat eam Dominus, vt solet electos suos. Porro autem Colonienſes eius, diulgato eo, quod diximus, luminarium miraculo, ita vt par erat, sacrum virginis corpus honorabant vigilijs, precibus, & accendis luminibus. Cumque ad templum deportaretur, magna accessit populi frequentia, congruis & debitis officijs illud prosequens, vt opportuna eius suffragia impetraret.

S. Noitburgis imperat à Christo corporis sui dissolutionem.

Colonienſum studiū erga lacrum eius corpusculum.

Accidit tum res admiratione dignissima. Cū enim inter sacri funeris exequias, alterius defuncti cadauer in templum inferretur, & iuxta eius feretrum deponeretur, vt præclara virginis merita elucerent, ad vitam defunctus ille redijt, palam affirmans, se sanctæ Noitburgis meritis & precibus à mortuis excitatum. Quæ res omnibus non immeritò summæ admirationi fuit, coëgitque eos laudare præpotentem Deum, qui est mirabilis in sanctis suis. Celebratis funeri eius exequijs, in beati Petri Apostoli ecclesia coram summo altari corpus humatum est. Crebrescentibus inde ad tumulum eius miraculis, tam celebre nomen eius effectum est, vt illa ecclesia sanctæ Noitburgis à Colonienſibus diceretur. Floruit sacra virgo anno Christi plus minus septingentesimo. Postea autem virgineum corpus eius translatum est in Carthusiam Confluentinam, vbi hodieque reuerenter asseruatur, in laudem & gloriam Christi sponsi virginum & Virginis filij: Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum,

Mortuus eius meritis redit ad vitam.

Psal. 67.

Transfertur corpus eius in Carthusiam Confluentinā.

Amen.

SS. GENESII Diaconi & Lucillæ filia eius, martyrium describitur in gestis S. Stephani Papæ, 2. Augusti, Tomo quarto, quorum memoria 31. Octobris ab Ecclesia celebratur. Itaque Lectorem eò remittimus.

DEO LAVDES ET GRATES.

Faint, illegible text in the upper section of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second section of faint, illegible text in the middle of the page.

Third section of faint, illegible text in the lower middle of the page.